

ВІТРОВОГО ✱ БАТЬКА ✱ ТОРБА

НАРОДНІ КАЗКИ

НАШИМ НАЙМЕНШИМ

ВІТРОВІТО *** БАТЬКА *** **ТОРБА**

НАРОДНІ КАЗКИ

З М І С Т

СОМ, РАК І ВОРОНА	7
В'ЮН І ЩУКА	13
ЛИСИЦЯ І РАК	17
ГОСПОДАР І ВУЖ	21
КОЗЕЛ І БАРАН	29
КІНЬ І ОСЕЛ	35
З КОНЯ ВЕРБЛЮД	41
МЕДВЕЖІ ЖАРТИ	47
СОРОКА І ПІВЕНЬ	51
ЛИСИЦЯ І ЖУРАВЕЛЬ	61
ЛЕБІДЬ, ЩУКА І РАК	65
ПЕСИНСЬКИЙ, ЖАБИНСЬКИЙ, СУХИНСЬКИЙ І ЗОЛОТО- КУДРІІ СИНІ ЦАРИЦІ	71
ЛОВИ	95
ТОРБА	107
КАЛИТОЧКА	121

COM, PAK I BOPOHA

ВОРОНА ходила біля річки й шукала їжі. Побачивши в очереті рака, вона схопила його, сіла на гілку дерева, що росло над річкою, й уже лагодилася клювати рака.

Рак побачив, що це не жарти та почав хвалити ворону:

„Я знав твого батька і матір, гарні птиці були.”

Ворона, не роззявляючи рота, промовила:

„Угу!”

А рак знов:

„Знаю твоїх братів і сестер, дуже гарні птиці.”

А ворона промовила:

„Угу!”

А рак знов:

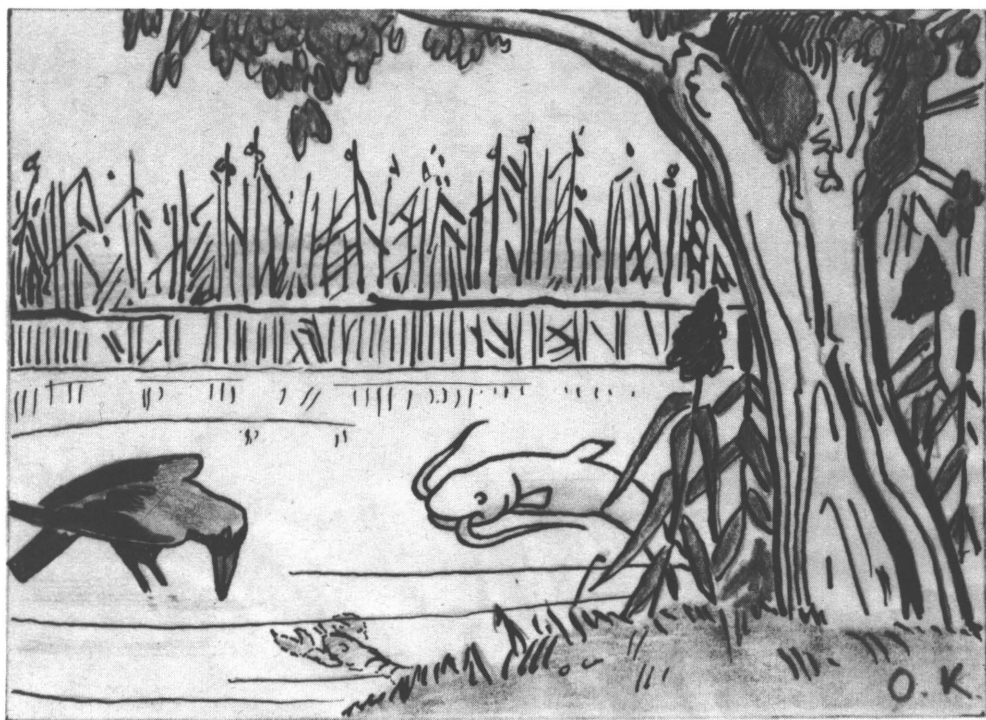
„Всі твої родичі — гарні птиці, а все ж таки ніхто тобі не рівня, — ти краща за всіх. У тебе пір'я, як той оксамит, а голос, як у соборного диякона”.

Ворона від хвальби розкисла, зраділа, роззявила рот і крякнула:

„Так, так!”

В цю ж мить рак вискочив з воронячого рота й упав у воду. Ворона схаменулась, та вже було пізно. Розсердилась вона на рака й почала за ним слідкувати. Тут подумала вона: „Ну, тепер уже не одуриш; попадешся другий раз, то не вирвешся”.

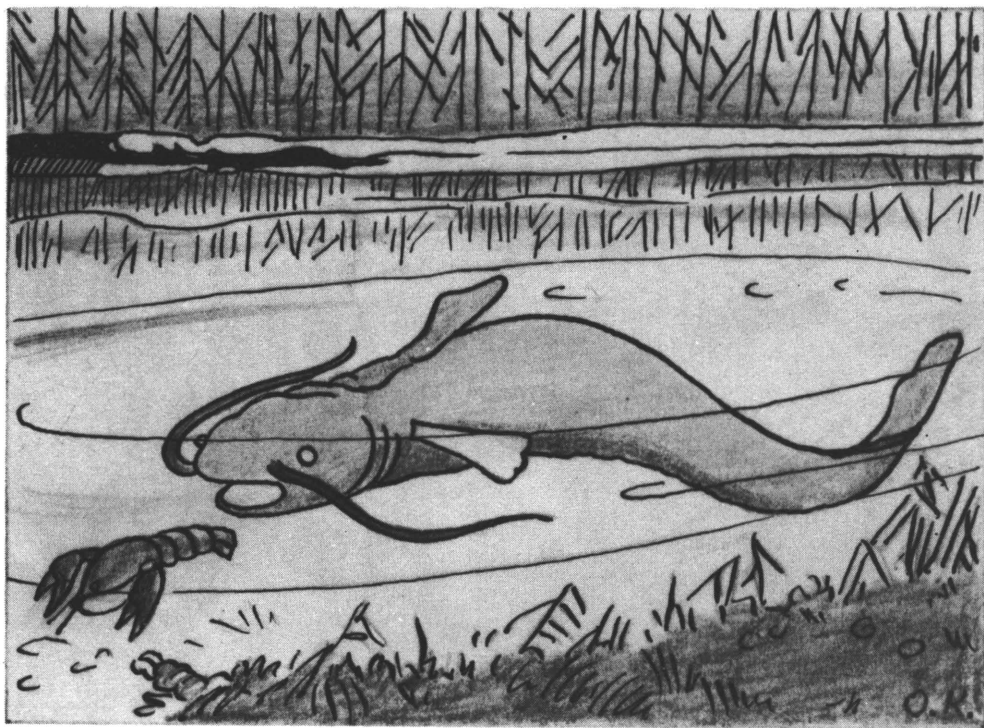
Щоб раз назавжди позбутися ворога, рак підмовив сома, щоб той підстеріг ворону.

На другий раз ворона прилетіла до річки, сіла на березі, подивилась на воду, потім увійшла по самі коліна в річку, і пильно придивлялась, чи не покажеться рак. А сом уже давно із-за осоки виглядав і прицілявся схопити ворону.

Рак виліз із печери і повз по дні, недалеко від ворони. Ворона тільки прицілилась уткнути голову в воду, щоб схопити рака, а сом миттю кинувсь на ворону і проковтнув її. Рак зрадів, що у нього немає вже ворога, а на сома він дививсь, як на свого добродія.

Наступила Петрівка. Рак почав линяти, заліз у печеру і лежав там, поки стара шкаралуща злізла, а нова виросла.

Виліз рак із м'якою шкаралущею і повз по дні без усякого страху. Недалеко нього плив сом і побачив його. М'якенький рак дуже сподобався йому. Він підплив до нього і проковтнув його.

Другий рак, виглянувши з печери, побачив це й сказав:

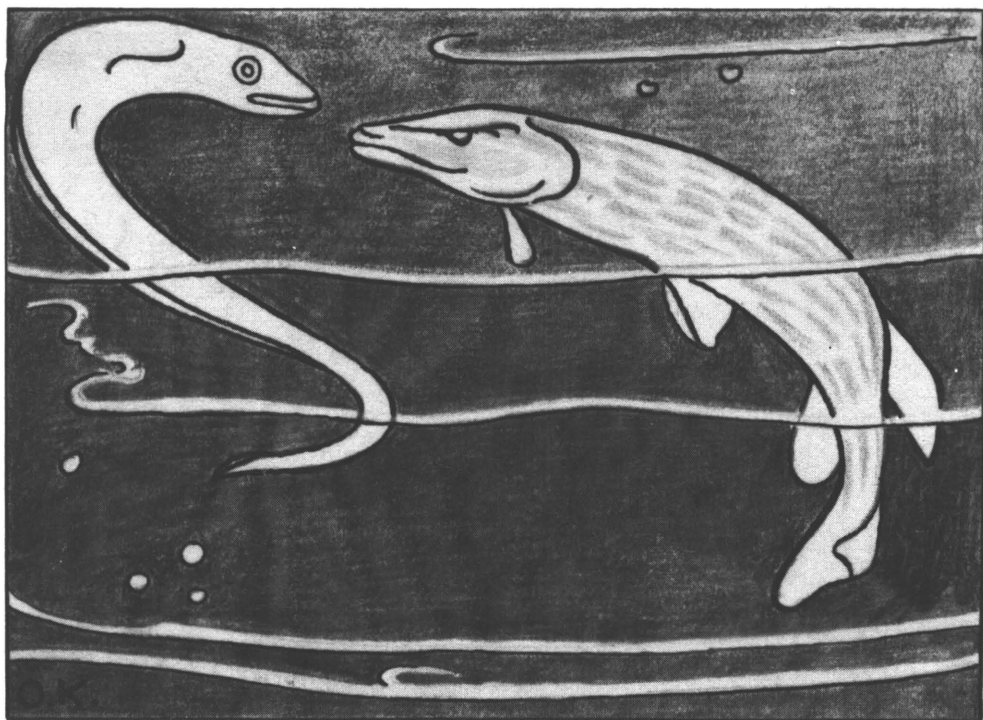
„Навіщо ж ти боронив його від ворони, коли не думав оставити його жити?”

А сом каже:

„Дурний ти, раче; якщо б я не оборонив його від ворони, тоді мені самому не пощастило б його з'їсти”.

—————

В'ЮН І ЩУКА

ОДНОГО разу щука загнала в'юна в такий куток, що не було вже йому, бідоласі, куди тікати. Побачив в'юн своє горе та й каже:

„Чи ви, пані матко, сповідаєтесь?”

А вона каже:

„Ні”.

Тоді в'юн знову каже їй:

„Ідіть же, я вас висповідую, а тоді мене й з'їсте”.

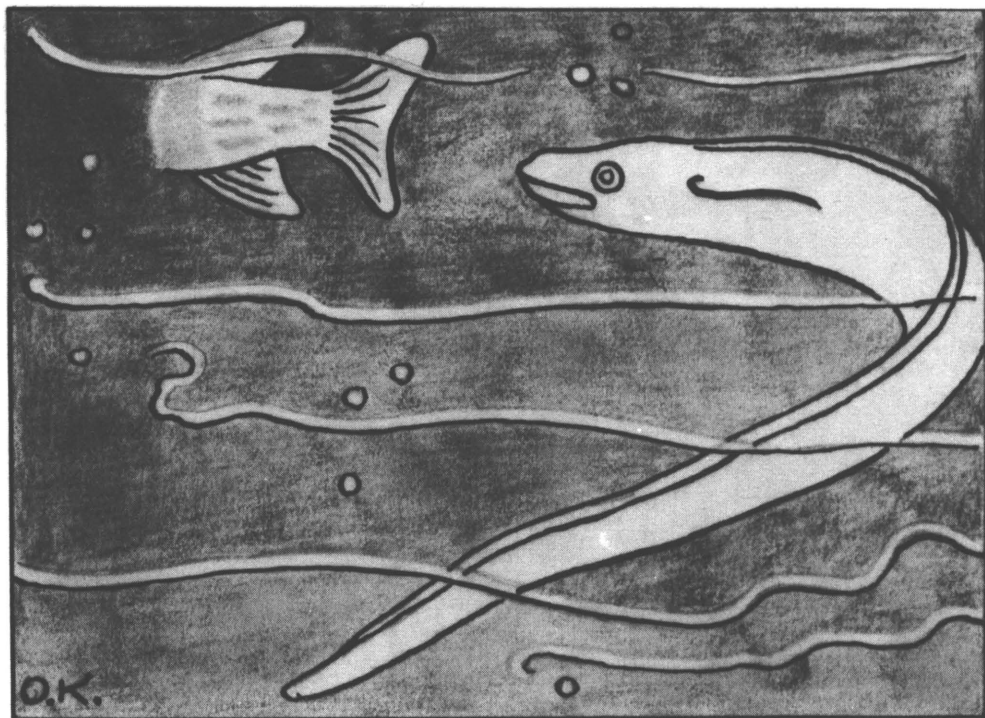
Вона його питає:

„А де ж ти мене висповідаш?”

Він:

„Тут є й церковця.”

Щука послухала в'юна й вони пішли удвох до тої

„церковці”. В’юн привів щуку до ятера та й каже:
„Ідіть за мною”.

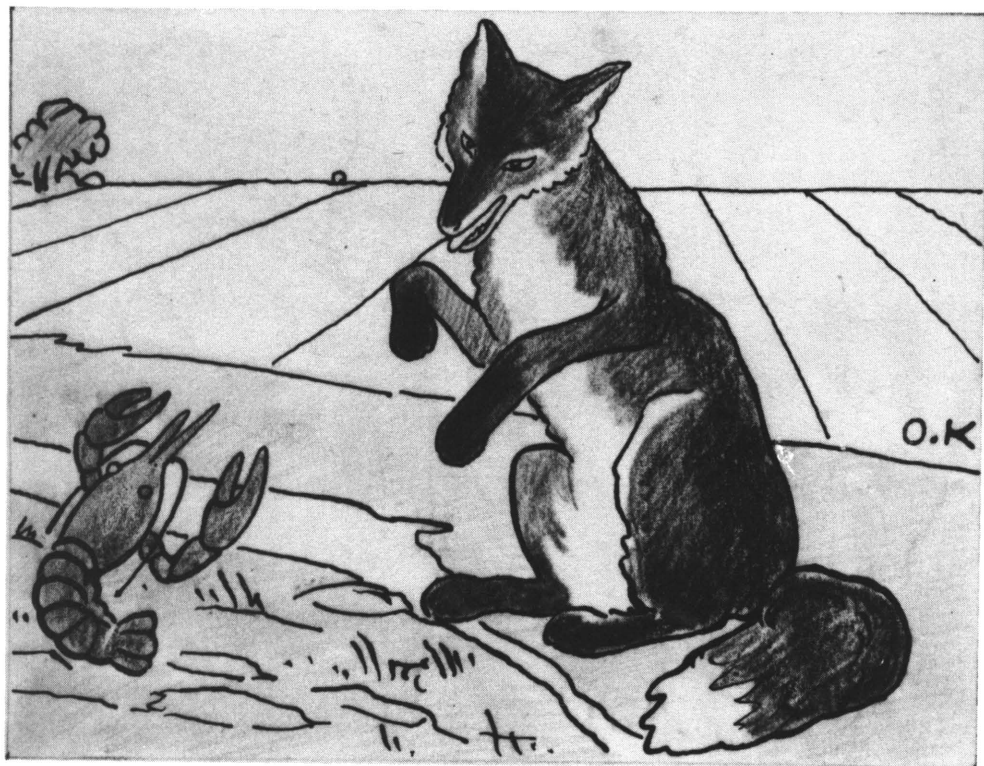
Вони влізли у ятер. Назад щука не могла вже вилізти, а для в’юна — сімнадцятеро дверей у тім ятері, — то він зараз і виліз. Тоді бігає він кругом ятера й промовляє:

„Сиди, святоша, поки прийде рибалка-міхоноша!”

—————

ЛИСИЦЯ І РАК

.

ОДНОГО разу бігла лисичка попри болото й зустріла рака. Каже:

„Раче-небораче, чи не тебе то послали раз у великодню п'ятницю по дріжджі, а ти прийшов аж через рік у великодню суботу, й то розсипав серед хати?”

Рак дуже розгнівався й каже:

„Це чиста брехня! А хіба ти швидше ходиш за мене?”

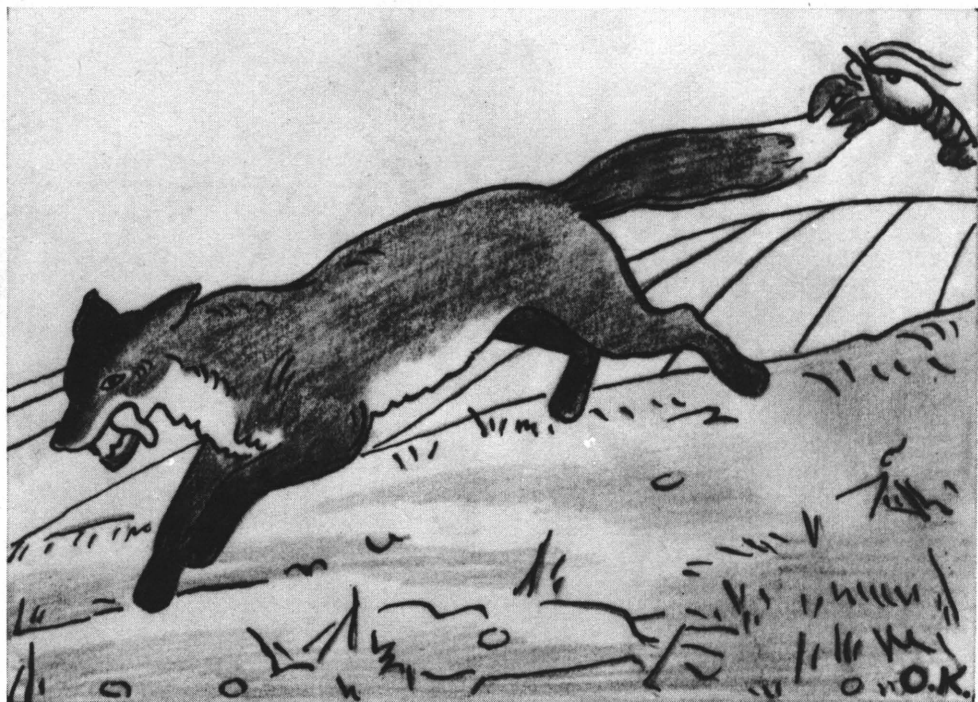
Лисиця розсміялася:

„Ха, ха, ха! Ти зі мною рівняєшся?”

Рак каже:

„То зробім заклад, хто скорше ходить”.

„Добре”.

Каже рак:

„Ти стань на один крок переді мною, а я все ж таки скоріше прийду до того корча, що онде — при кінці ниви”.

Поступив лис крок наперед, а тимчасом рак учепився кліщами за його хвіст. Почав лис бігти. Біжить, щосили. Приходить до корча, обернувся й каже:

„Де ти, раче?”

А рак каже:

„Я тут, чекаю уже давно”.

„А бодай же тебе!”

І так рак виграв заклад з „хитрою” лисицею.

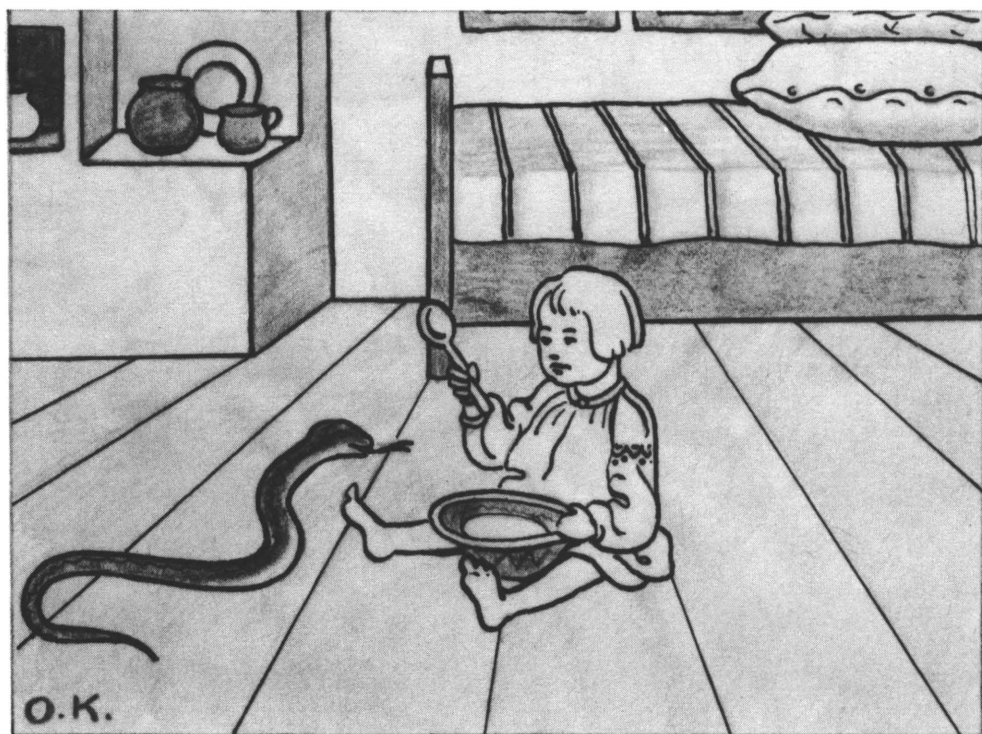
—————

ГОСПОДАР І ВУЖ

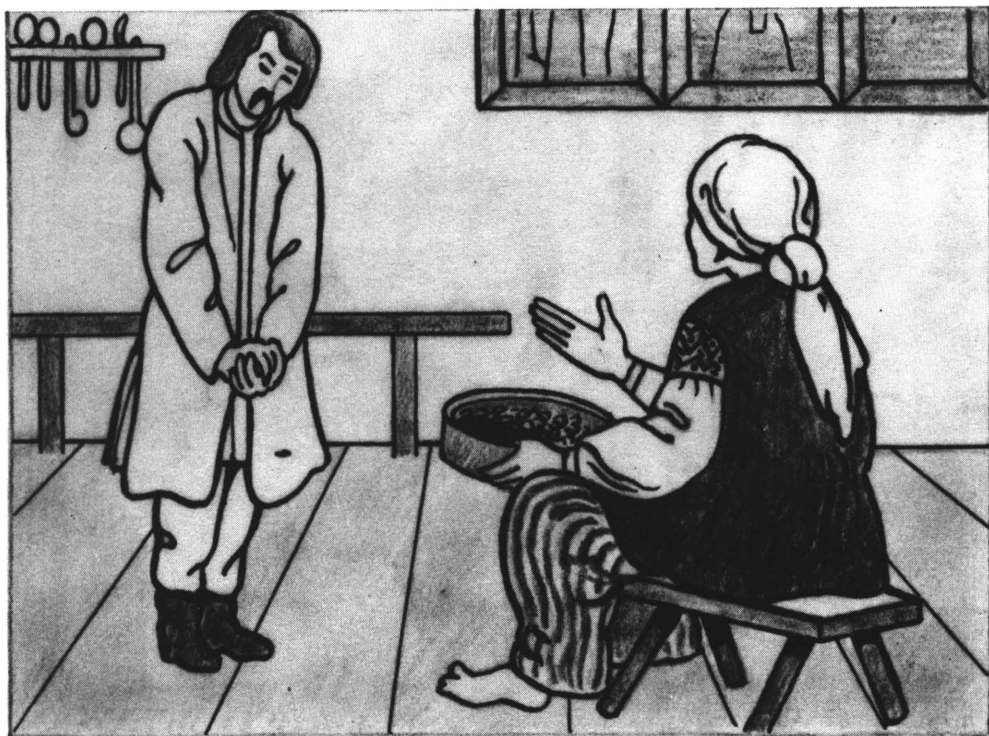
В ОДНОМУ селі жив чоловік та жінка. Вони були багаті, бо мали хатнього вужа, що сидів собі під печею в норі і виходив з неї тільки тоді, коли захотів їсти. Господареві цьому велося дуже добре. Мав він і поля багато, і багато худоби, і велику пасіку, і сад дуже гарний. Нераз бувало й таке, що пошесть найде на худобу в цілому селі, або на засіви на полях, то в інших худоба гине, град збіжжя повибиває, а в господаря цього все проходить щасливо. Неначе хтось відвертав від нього всі лиха, а добро — немов лопатою згортав у його господу.

І так жилося людям цим добре, немов у Бога за дверми. Вони нічого не забороняли своєму вужеві, а

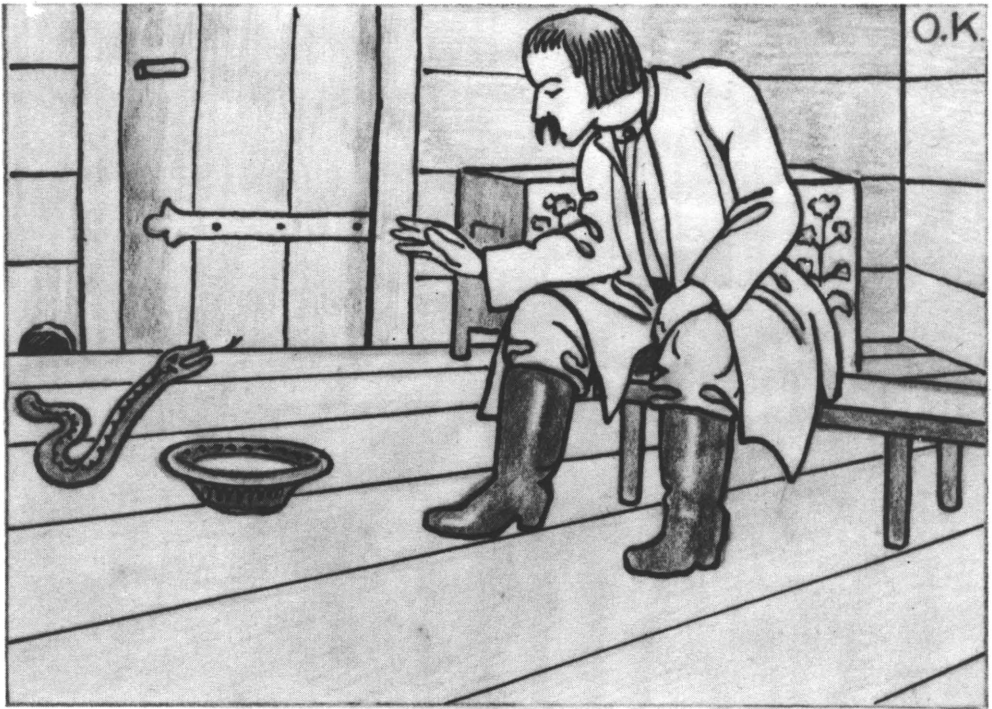
він же — і їм нічого злого не робив. Уночі вуж цей корову ссав, а на день господиня наливала йому в мисочку молока й ставила біля його нори. І може були б ці господарі з своїм вужем завше в згоді жили, якби однієї днини не сталася зла пригода.

Був у цього господаря маленький синок, і тільки один-однісінький. Того нещасного дня мама дала своєму синкові молока. Дитина, от, як дитина, пила це молоко і трохи порозливала. Вуж занюхав запах молока, виліз із своєї нори і почав хлєптати порозливане молоко. Хлопчик розсердився і, як тримав велику ложку в руці, так і тарахнув вужа по голові. Вуж до цього не був звикший, бо ніколи ніхто його не бив. Засичав він зі злості й укусив хлопчика так, що він з

болю страшно закричав. Мати дуже настрашилася, а батько, почувши крик, убіг до хати. Побачивши, що сталося, вдарив він вужа києм так сильно, що аж відтяв йому хвоста. Вуж без хвоста сховався до нори, а нещасний хлопчик на другий день помер.

З того часу господаря почало навіщати лихо — одне за одним. Поля щораз то більше ставали неврожайними, то на худобу находила пошесть, то гусільниці сад знищили, пчоли цілими уліями гинули тощо. Як досі всього мав він подостатком, так тепер усе стало підупадати. Ходив він по своїй господі й не знав, що діється і що має він робити. З розпуки пішов він до ворожки. Розповів він їй про своє горе, а та подумала, та й каже:

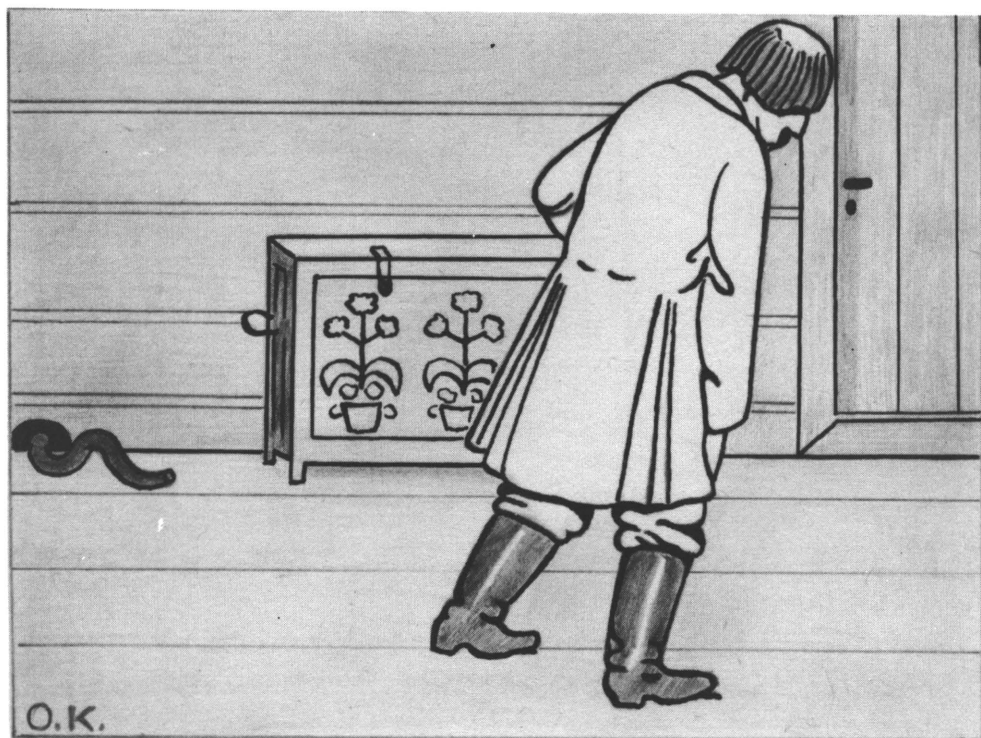
„Чоловіче, тобі не везе тому, що ти мав якогось приятеля і все твоє щастя залежало від нього. Ти з ним розійшовся. Тобі не буде добра, доки не помиришся з ним. Мусиш дійти з ним до згоди, а тоді знов буде тобі так, як було.”

Прийшов господар додому і розповідає про все те жінці: „Казала ворожка, що треба якось так робити, щоб вужа перепросити. Ну, але як?”

Подумали, а тоді господар каже:

„Ану, наляй в мисочку молока, може він вилізе з нори їсти, а я тоді скажу йому, щоб ми перепросилися.”

Поставила жінка молоко коло нори, а господар сів і чекає, аж вуж вилізе їсти. Обережно виліз вуж, а коли

став він хлєптати молоко, господар ввічливо каже:

„От, знаєш, сталося між нами таке, що краще й не згадувати. Та я думаю, що ми не можемо жити у вічному гніві. Перепросімся, і жиймо по-давньому.”

На те вуж відповідає йому таке:

„Жити по-давньому ми вже ніколи не зможемо, хоч би й хотіли. Коли ти тільки глянеш на мене, то зразу згадаєш, що ти мав однісінького сина, який через мене пішов у могилу... А коли я гляну на тебе, то також завше згадаю те, що я мав хвіст, якого ти мені відтяв. Нашої незгоди ми ніколи не зможемо забути. Тому найкраще буде, якщо житимемо осібно.”

І вони розійшлися назавжди.

~~~~~

КОЗЕЛ І БАРАН

БУВ собі чоловік і жінка та мали вони козла й барана.

„Ох, жінко, — каже чоловік, — проженемо ми цього барана й козла, а то вже вони у нас дармо хліб їдять.”

„А збирайтесь, козле й баране, собі з Богом, щоб ви не були у мене і в дворі”.

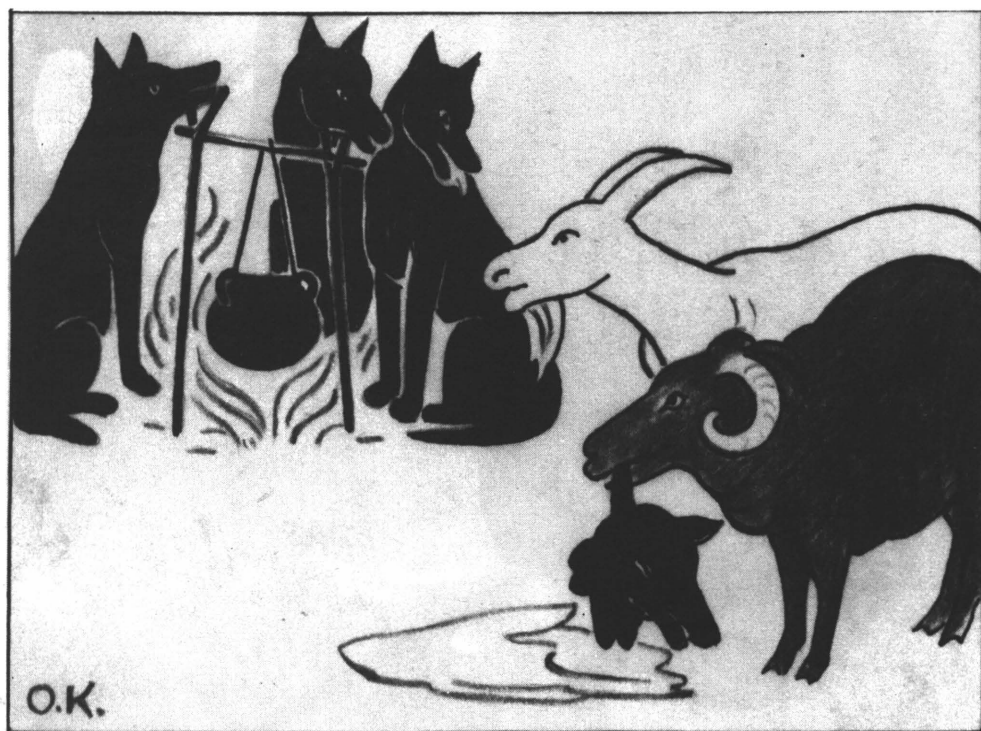
Козел і баран пошили собі торбу та й пішли.

Ідуть вони та й ідуть. Посеред поля лежить вовча голова. От, баран дужий, та не сміливий, а козел сміливий, та не дужий.

„Бери, баране, голову, бо ти дужий”.

„Ох, бери ти, козле, бо ти сміливий”.

Узяли вдвох і вкинули в торбу. Ідуть та й ідуть, коли зирк — горить вогонь.

„Ходімо й ми туди, там переночуємо, щоб нас вовки не з'їли”.

Приходять туди, аж то вовки кашу варять.

„А, здорові, молодці!”

„А, здорові, братці, здорові! Ще каша не кипить, м'ясо буде з вас!”

Ох, там баран уже злякався, а козел давно уже злякався. Козел і одумавсь:

„А подай лише, баране, оту вовчу голову”.

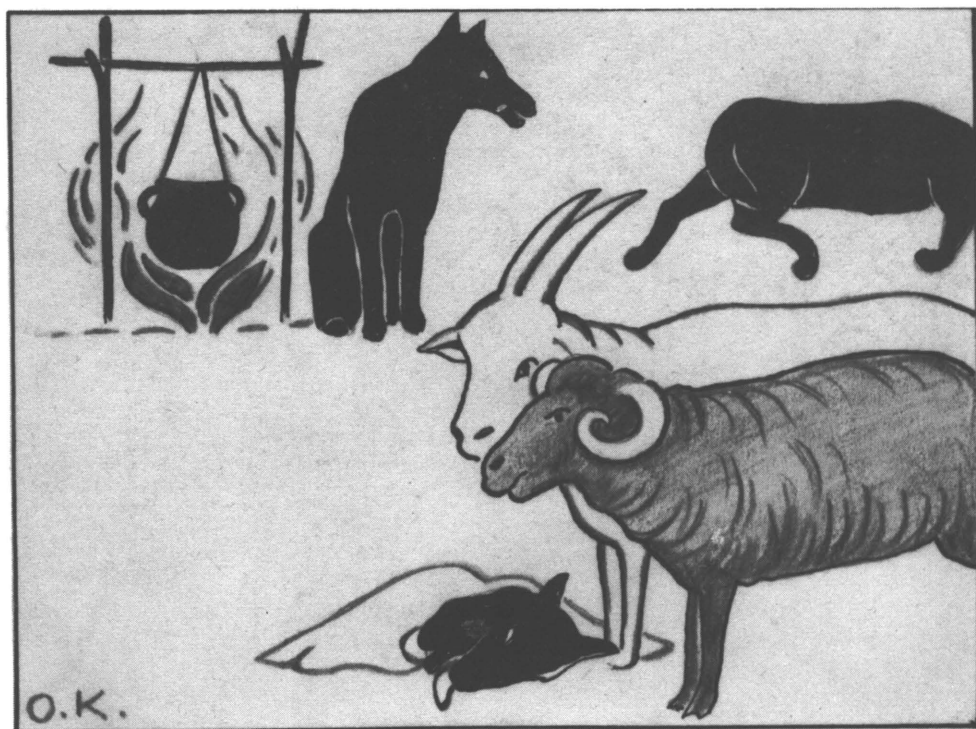
От, баран і приніс.

„Та не цю, а подай більшу”, — каже осел.

Баран знов цупить ту ж саму.

„Та подай ще більшу”.

От, тут уже вовки злякались; стали вони думати-гадати, якби відсіля удрати.

„Славне, братці, товариство і каша гарна кипить, та нічим долить; піду я по воду”, — мовить один з них.

Як пішов вовк по воду:

„Хай вам аби-що з вашим товариством!”

Як зачав другий того дождати, став думати-гадати, якби й собі відтіля удрати.

„Ех, вражий син. Пішов та й сидить, нічим каші долить. Ось візьму я ломаку та прижену його, як собаку”.

Як побіг, так і той не вернувся. А третій сидів-сидів:

„Ось, піду лише я, так я їх усіх прижену”.

Як побіг, так і той рад, що втік.

„Ох, нум, брате, скоріше хвататися, щоб нам оцю кашу поїсти, та й з куреня забратися”.

Ох, як одумавсь вовк:

„Е, щоб нам трьом та козла й барана боятися? Ось ходім, ми їх поїмо, вражих синів”.

Прийшли, аж ті добре увихались, уже з куреня забрались; як побігли та й на дуба дістались. Стали вовки думати-гадати, як би козла та барана нагнати. Як стали йти, та й найшли їх на дубі. Козел сміліший — виліз на верх, а баран менш сміливий — так нижче.

„Ох, лягай, — кажуть вовки ковтуноватому вовкові — ти старший, та й ворожи, чи не побачимо їх”.

Ліг вовк догори і зачав ворожити. Баран сидить на гиляці та так дріжить; як він упаде, та на вовка. Козел сміливий — не став зівати, а як закричить:

„Подай мені ворожбита!”

Вовки як схватились, та насилу відтіля втекли.

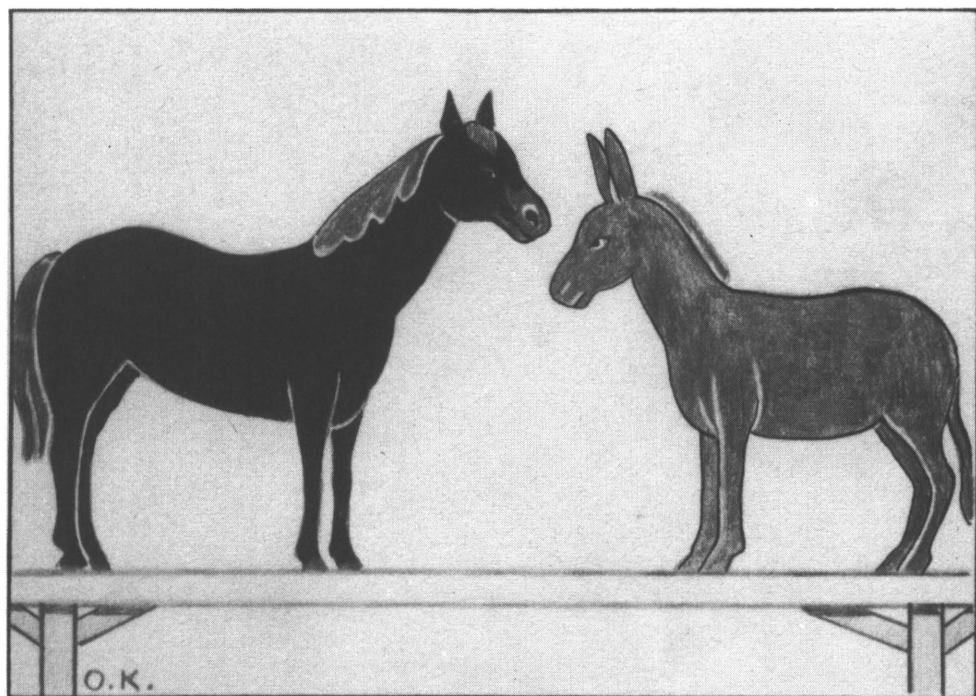
—————

КІНЬ І ОСЕЛ

.

КІНЬ і осел зустрілись на вузькому місточку. Кінь каже ослові:

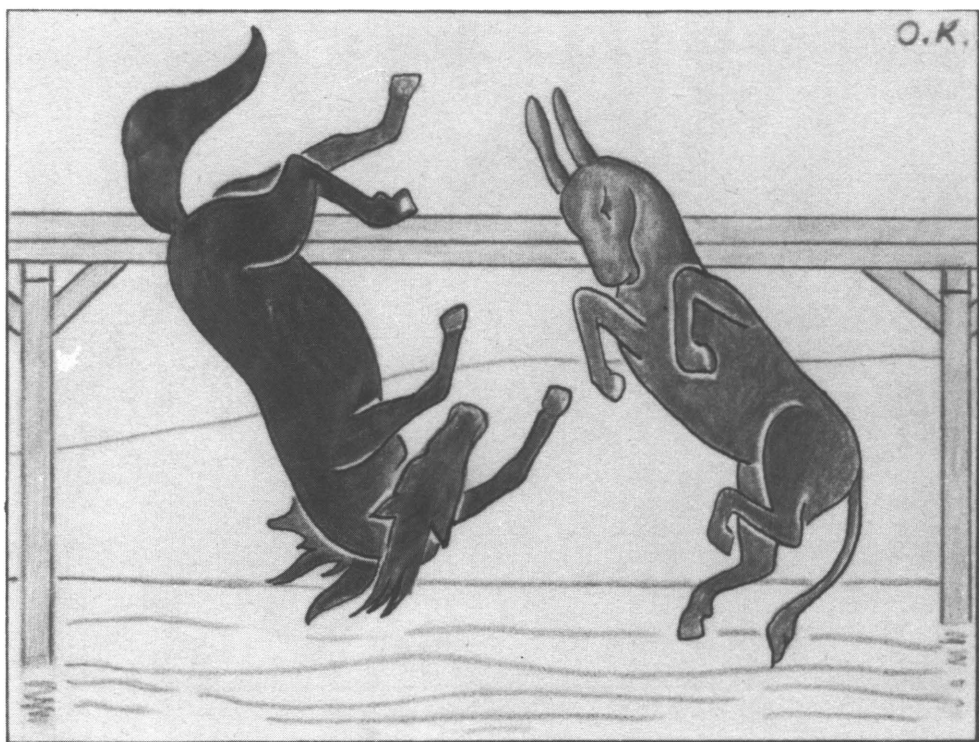
„Дай мені пройти!”

А осел уперся, не рушиться з місця, і каже:

„Дай ти мені пройти, я достойніший за тебе”.

„Замовчи, нікчемне сотворіння, — гордовито промовив кінь. — Іще й ти задумав собою величатися? Дурнішого від осла в світі немає. Не дармо ж у людей пословиця зложилась: дурний, як осел. А кінь умне звіря. Я приношу велику користь людині”.

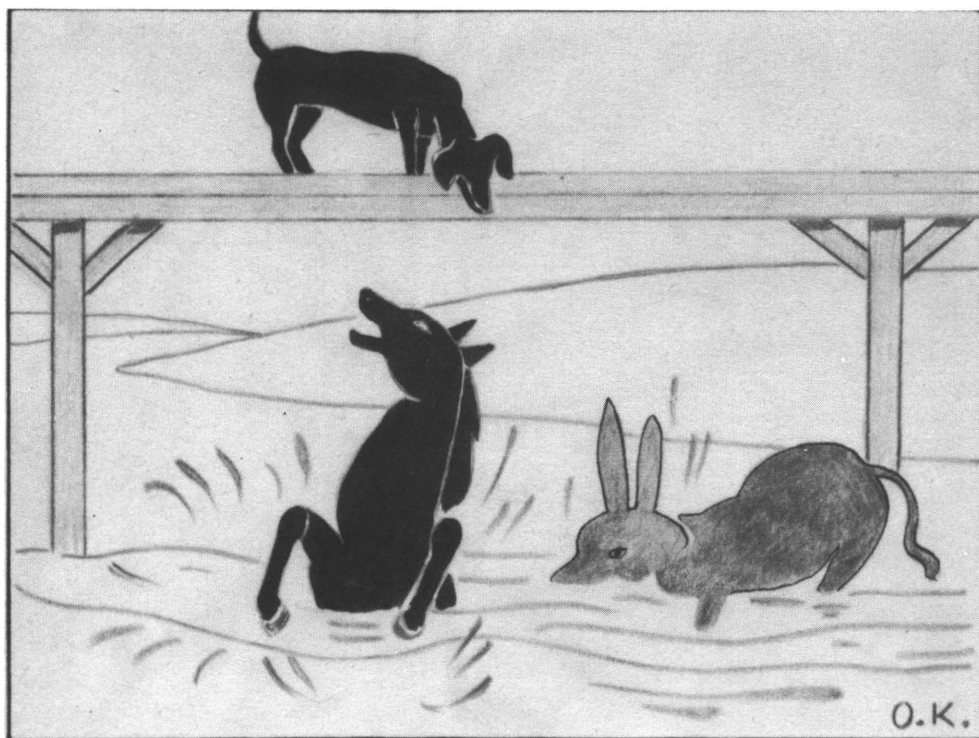
„А ти хоч і умний, зате Богові противний”, — каже осел. — „Ти такий ненажерний, що тобі корму ніколи не настарчиш. Коли ховався Ісус в яслах від

розбійників, так ти все сіно пожер, Йому нічим було прикритись. За це тебе Бог прокляв. А я, хоч і дурний, зате Богу угодний. На мені Мати Божа їхала, тікаючи від царя Ірода в Єгипет, та й сам Спаситель їхав у Єрусалим, а ти що?.. Кінь повинен уступатись ослові й слухати його”.

Ото, вони спорили, спорили, один одному пройти не давали. А далі кінь, по своїй гордості, кинувся напором, щоб збити осла з моста, а самому пройти. Осел уперся, не посунувся назад, і обидва полетіли в воду. А потім бовтаються в рівчаку і не можуть вилізти.

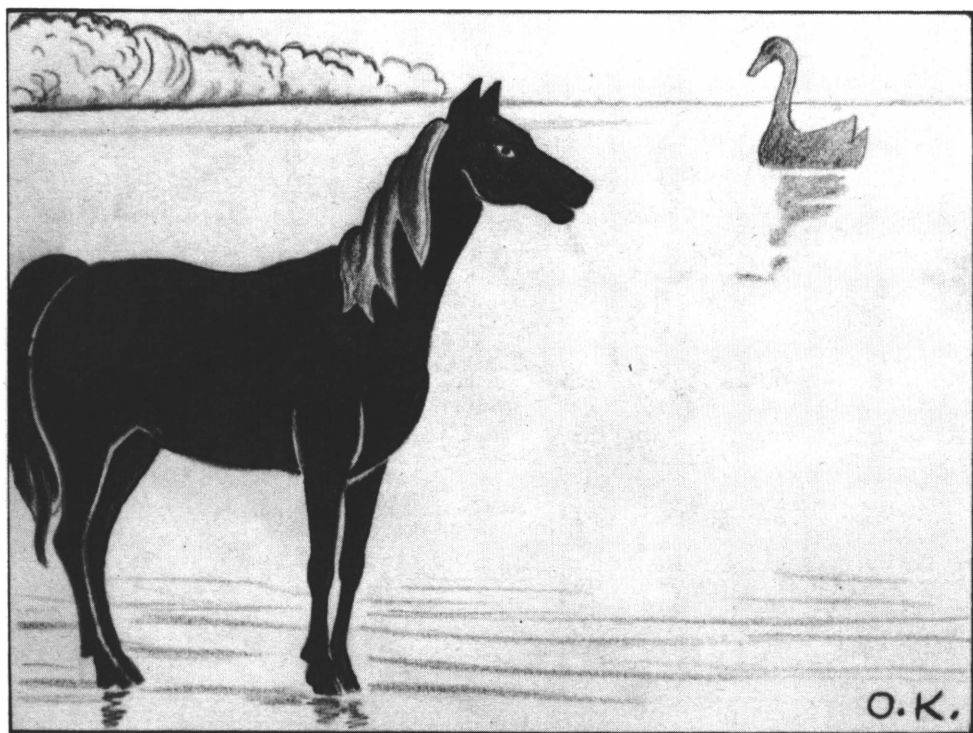
В той час пробігала по місткові собачка, розпитала, чого то вони попадали в воду, й сказала їм:

„Обидва ви дурні! Гордість і глупота — між собою сестри. Якби один з вас був розумний і дав другому пройти, було б усе гаразд!”

~~~~~

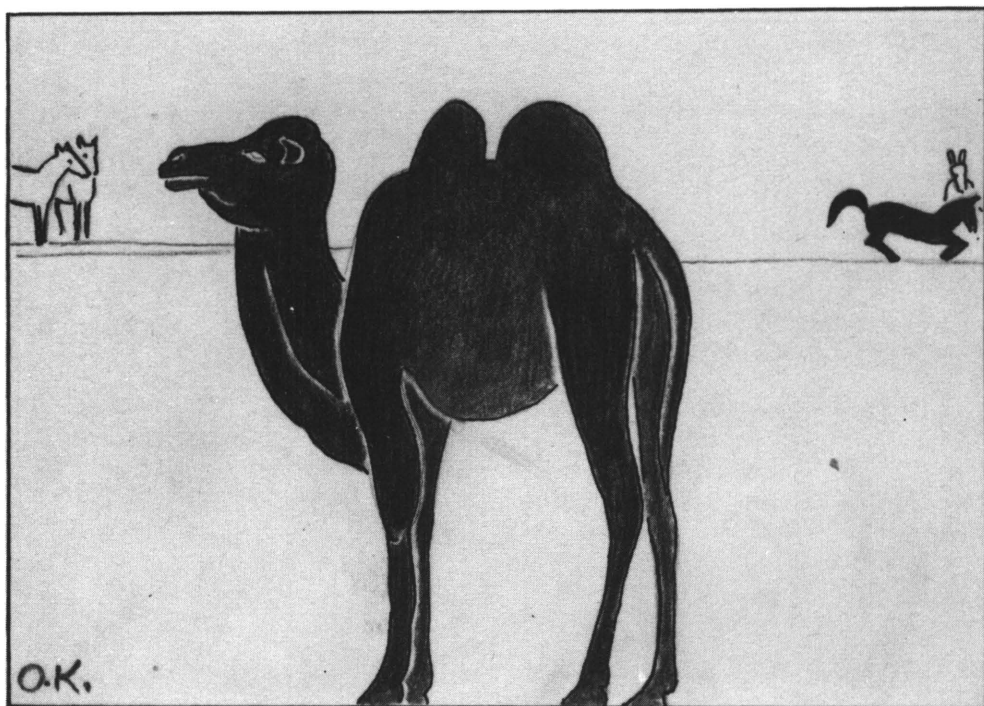

3 КОНЯ ВЕРБЛЮД

ОДИН кінь був невдоволений своєю долею. Він відказував на свого господаря, що сідлом стирає йому шерсть і не раз до крови здирав йому хребет. Підійшов кінь ввечорі до річки води напиться і побачив у воді свій образ. Зажурився, що він такий невдатний. Побачивши на воді лебедя, кінь подумав:

„Ех, як би у мене була така шия, як у лебедя, і голова трохи́ менша, а ноги, щоб швидше бігали, щоб були довші теперішніх, і трохи тонші, та щоб господар не стирив шерсти! Так добре було б, як би у мене було природне сідло!”

Почав кінь прохати Бога, щоб його змінив. Бог йому сказав:

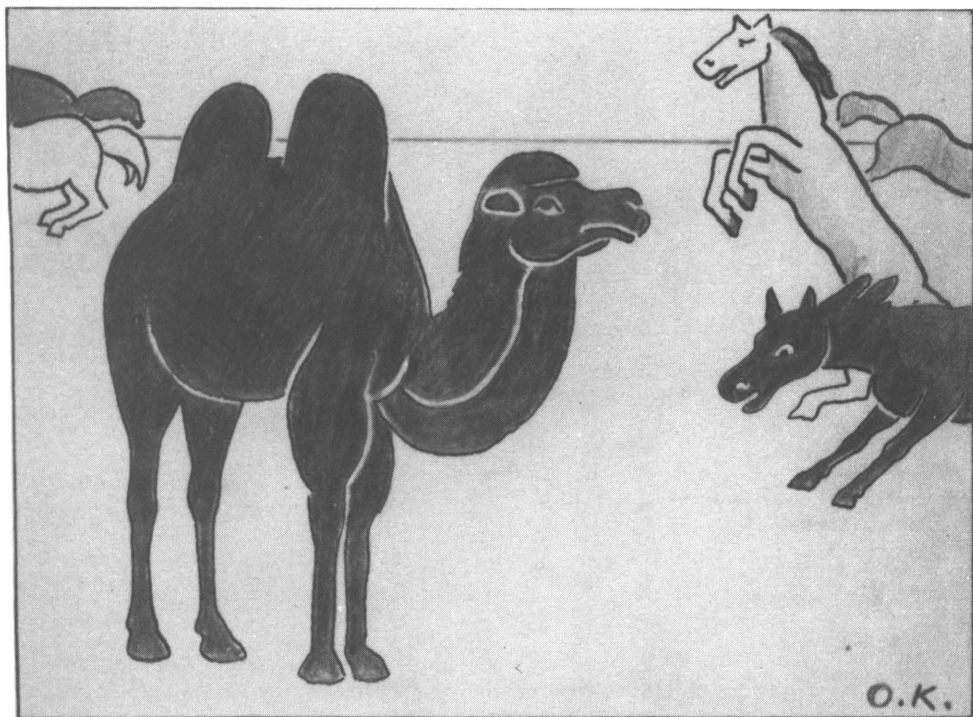

„Добре, я вволю твою просьбу, тільки, щоб ти опісля не жалував. Як не сподобається тобі бути таким, так уже не відміню, таким навіки останешся”.

„Господи, не буду я жалувати, лише буду дуже радий з того”.

„Ну, коли так, лягай же тепер спати, а завтра проснешся таким, яким бажаєш бути”.

На другий день кінь прокинувся і відчув, що він зовсім інший. Зрадив він і забажав побігти до своїх товаришів, почванитися перед ними своєю красою. Побачивши на толоці табун коней, побіг він туди. Коні, побачивши, що до них зближається якесь страшилище, зі страху захропли тікати, куди який. Змінений кінь

дуже здивувався, що його друзі стали від нього тікати та почав на них гукати:

„Ей! Стійте! Куди тікаєте? Не бійтесь, я вас не поїм, хіба ви мене не впізнали? Я ж той самий гнідий, що вчора з вами пасся”.

А коні й не слухали, хвости дудкою поставили й перли, куди очі бачили.

Верблюд не став за ними гнатися й подумав собі: „Що за диковина, що вони від мене тікають? Чи я дуже страшний здався їм, чи може дуже бравий і їм стало сором за їхню невдалість, чи що?..”

А коні геть усі повтікали і кожний спинився аж біля свого двора. Аж тут кожний з них відсапнув і озир-

нувсь назад, чи не біжить за ними те страшилище. А верблюд, zostавшись сам на толоці, засумував:

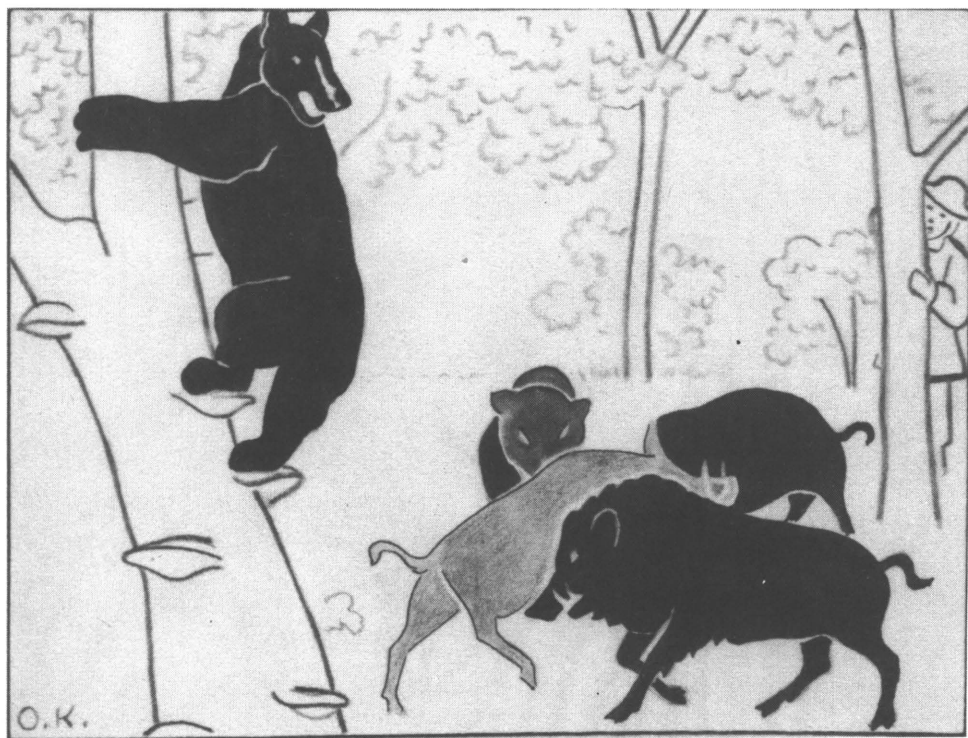
„Щоб воно означало?” — думав собі. — Невже ж я такий страшний, що мої друзі від мене повтікали, наполохавшись?..”

Пішов він до річки воду пити і знову побачив у воді свою тінь. Тепер він сам себе злякався та став тікати від річки. Схаменувся він, став жалувати, та було вже пізно...

З того часу завелись на світі двогорбі верблюди.

—————

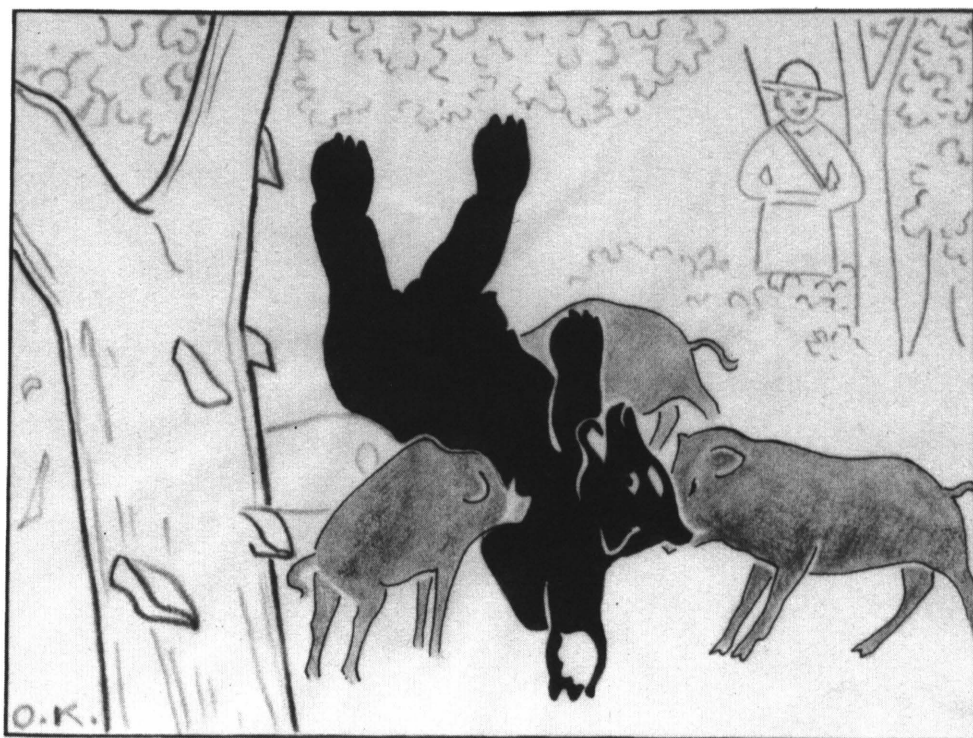
МЕДВЕЖІ ЖАРТИ

РАЗ зайшов один лісничий далеко в ліс у гори. Дивиться — медвідь навмисне роздражнив диких кабанів, а сам скочив на бука з великими, мов полиці, губками. Сидить він собі безпечно високо на дереві та й шпурляє товстими гилками на кабанів.

Кабани лютували-лютували під буком та й порозходились. Тоді медвідь і собі зліз з бука й подався геть. А лісничий вийшов із своєї засідки та й попідрізував губки так, щоб ледве трималися при стовбурі.

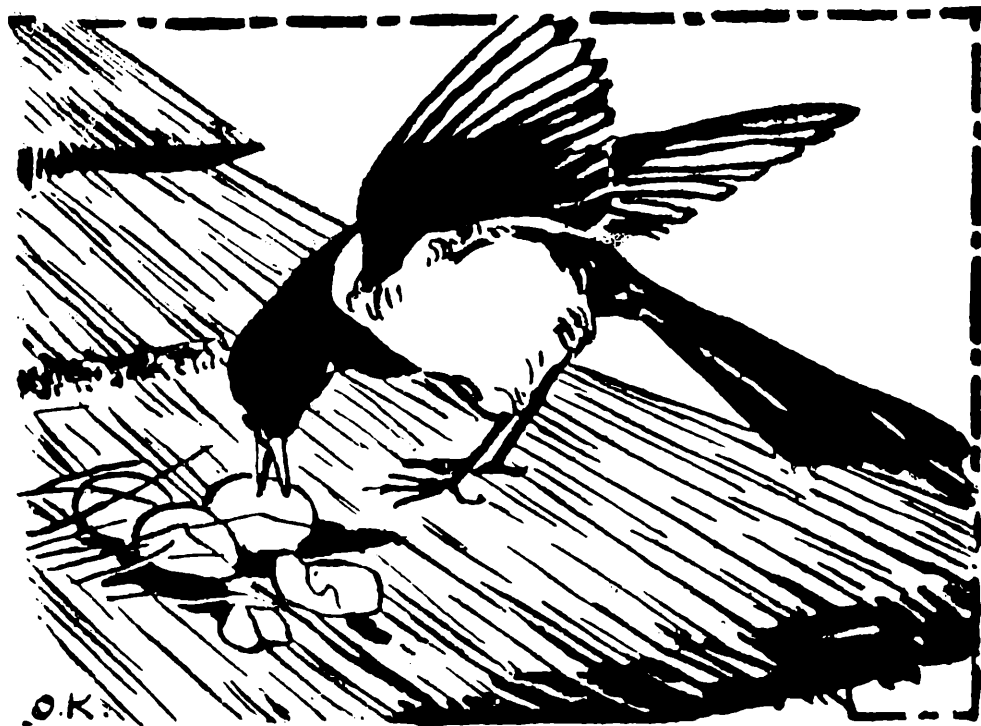
На другий день медвідь знову роздражнив кабанів і знову кинувся тікати на свого бука з губками.

Та губки обламалися і медвідь гепнув просто серед кабанів. Ті на медведя і ось-ось були б роздерли на дрібні шматки необачного жартуна, якщо б лісничий вистрілом з рушниці не розігнав їх усіх на всі сторони лісу.

—————

СОРОКА І ПІВЕНЬ

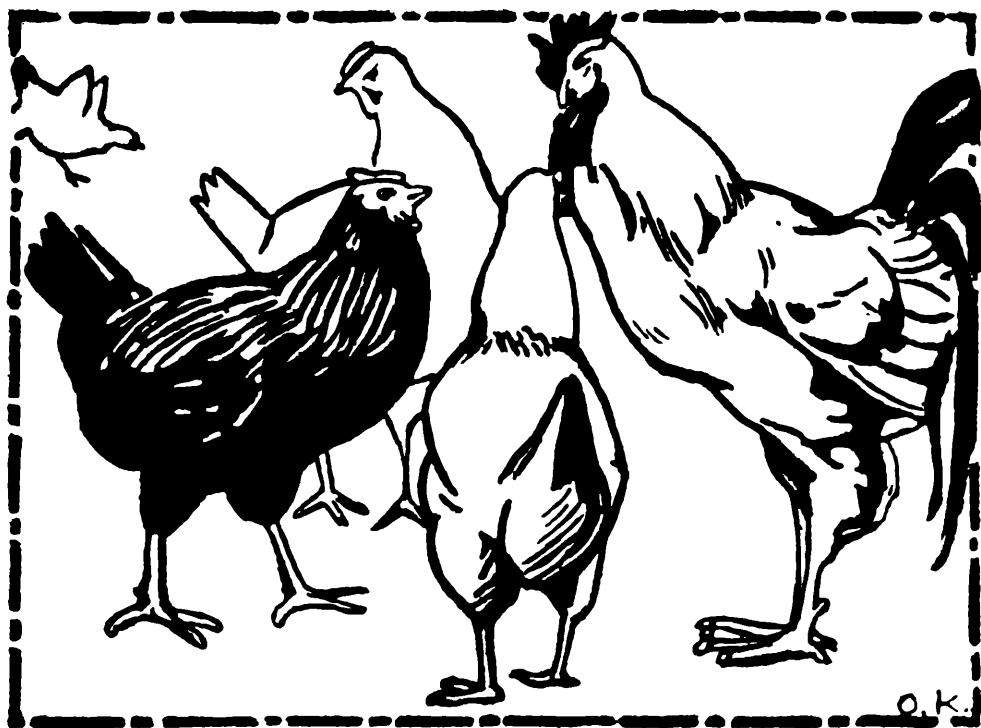

РАЗ кури зробили собі гніздо на стрісі хліва одного господаря. Там вони неслись. Сорока літала над тим двором і побачила, що на стрісі хліва лежать яйця, нічим не прикриті, а тільки недбало соломною при-
трушені.

Сороку взяла охота посмакувати яєчок. Сіла вона в куряче гніздо, розклювала одне яєчко й почала пити. Посмакувало воно їй. Випила вона й друге, а до третього й не бралася, бо наїлась досита й двома.

На другий день — те ж саме. Прилетіла вона й поласувала гарненько. І так ця сорока щодня прилітала на даровий обід.

Зразу кури думали, що яйця господиня підбирає і дуже тим не журились, бо знали, що коли прийде

пора заквотати, то господиня сама підсипле яєць, скільки треба. Але далі стали помічати, що з хліва частенько злітає сорока й довкруги валяються шкаралупки з яєць.

Одна курка пішла до півня й каже:

„Петрику, голубчику, до нас унадився злодій, пожирає наші яйця”.

„А хто ж то такий?”

„Та я частенько бачила, що з хліва сорока злітала, мабуть вона шкодить”.

Півень подумав трохи, а далі каже:

„От що, мої голубоньки, завтра, як знесеться ко-
трась з вас, то не злітайте з гнізда, а підждіть, поки
я прийду. Тоді злітайте”.

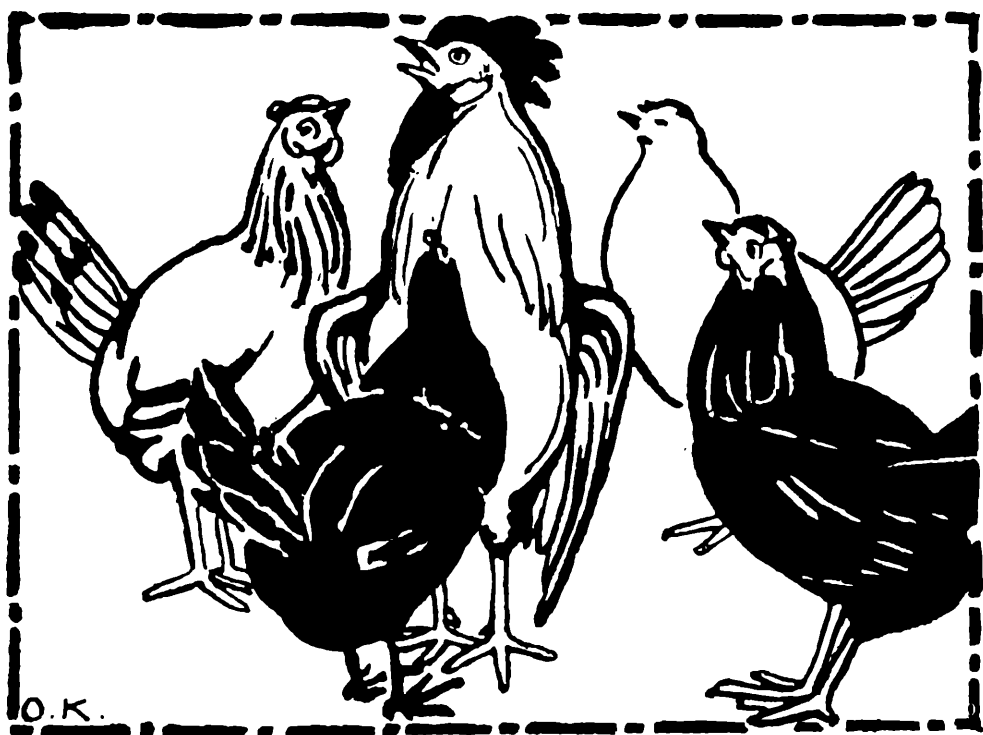
На другий день одна курка знеслась і почала гука-ти на півня:

„Сюда, сюда, сюда, сюд... сюд... сюда!..”

Півень почув, мерщій прибіг до хліва, заховався за тин і каже:

„Злітай геть, я тут!”

Тільки курка з гнізда, а сорока якстій кинулась до курячого гнізда й почала розкльовувати яйце. Півень вискочив з-за тину та на стріху. Сорока знялась і по-летіла геть. Далеко вона не стала тікати, бо добре знала, що півень за нею не полетить. Перелетіла во-на в чужий двір і сіла на клуні. Там вона плигала по стрісі, хвостом своїм довгим кивала і раз-по-раз пози-рала на хлів, чи не злетить звідти півень додолю.

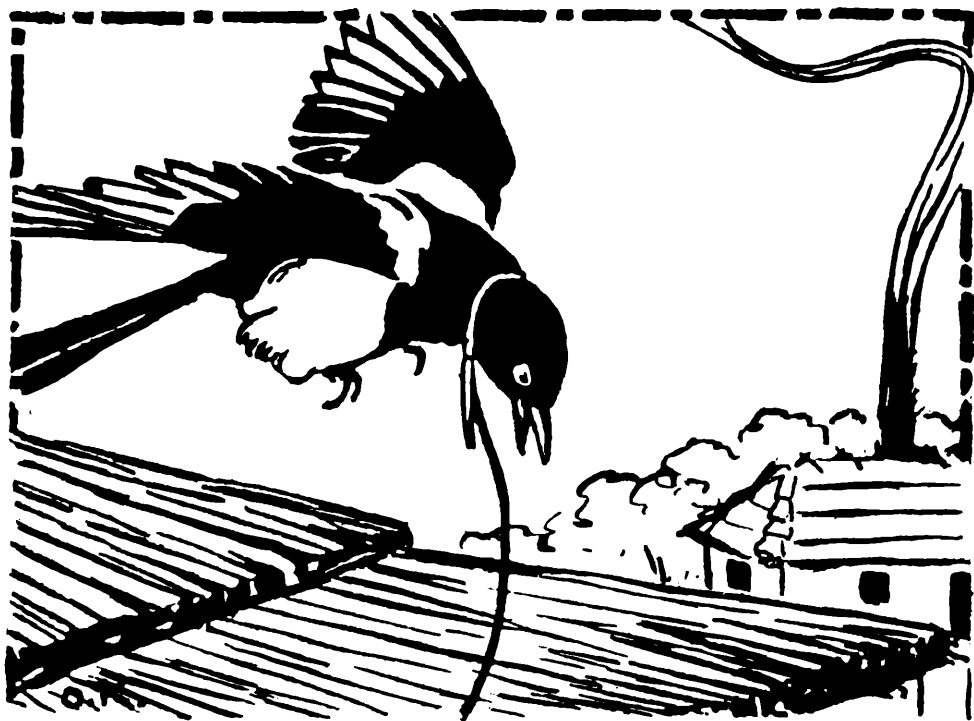
Тільки півень з хліва, а сорока потихенько підлетіла до гнізда, прищулилась там так, що знизу не можна було її побачити, й почала допивати раніш начате яйце. Випила скільки змогла й подалась.

Півень поважно підійшов до курей і каже:

„Ні, голубоньки мої, на хліві ви не несіться, бо все одно пропащі будуть ваші труди. Злодія цього нам не зловити, бо він прудкіший за нас. А ви, краще, несіться на горищі, там ніхто вас не буде турбувати. На горище злітайте через сіни, а в ту дірку, що в стрісі, не лізьте; там я поставлю сильце”.

Кури послухали півня, почали нестись на горищі.

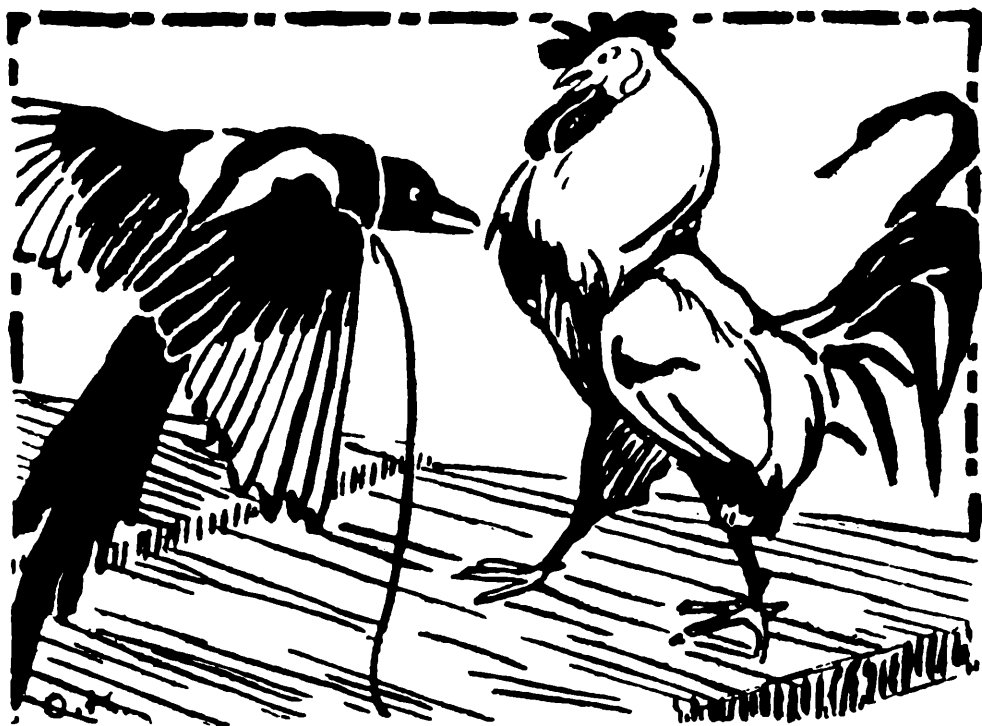
Півень пішов на тік, найшов там сильце, що було наставлене на чужих голубів, і поніс його до вічка.

що в стрісі. Приладнав він там його, як слід, присипав дощечку половиною, і злетів зі стріхи.

Сорока навідалась до хліва раз, другий, — немаєць. Тоді вона почала прислухуватися, де несуться кури. Сидить на хліві й слухає. А далі чує, як на горищі курка закуткудакала й злетіла додолу та вийшла з дверей через сіни.

Сорока почала приглядатися, куди то можна б влетіти на горище. Побачивши в стрісі дірку, вона в ту ж мить кинулась туди й головою попала прямо в петлю. Хотіла летіти, та не змогла. Сіпнула, щоб вирватись, сюди-туди мотнулась — не пускає. Що дужче силкувалась вирватися — то петля все дужче і дужче затяглась, душила їй горло. Вкінці лягла, мов нежива.

Півень побачив сороку, злетів на стріху і почав її довбати. Сорока зрозуміла, що біда їй — стала прохати півня:

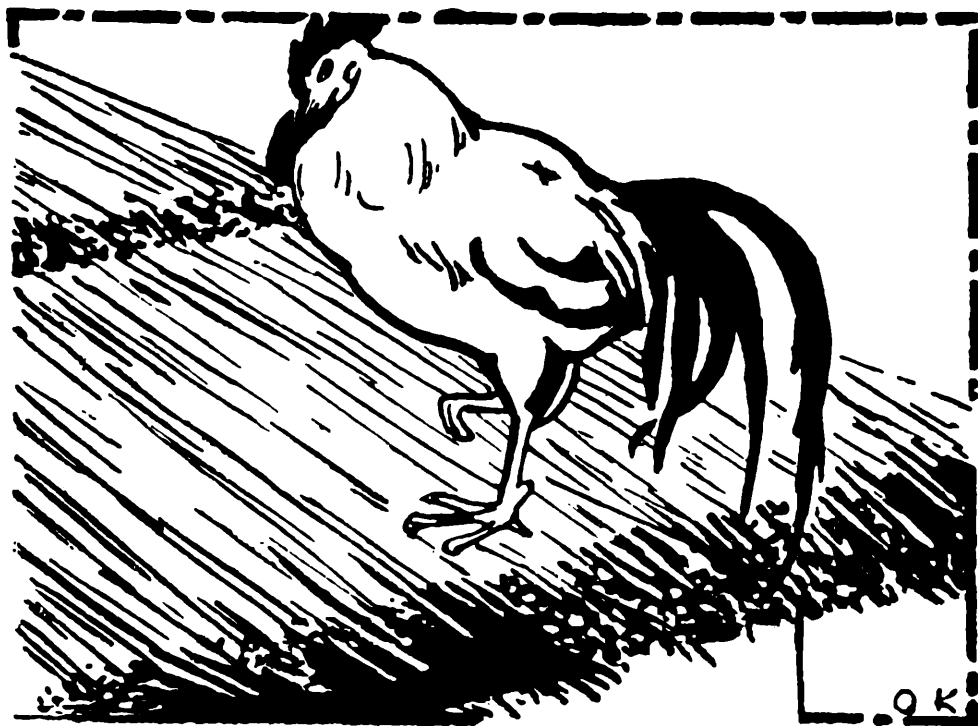
„Братіку, голубчику, відпусти мене. Я тобі ніякої шкоди не зробила. Це я погналась за горобцем і застрягла в петлю”.

А півень каже:

„А яйця хто випивав? Не ти? Хіба, по твоєму, то не шкода?”

„От, напавду, це не я! То може моя кума, або сваха”.

„Мені до того діла нема”, — каже півень. — „Я знаю одне: шкоду робила сорока і ти сорока, значить, ти винна”.

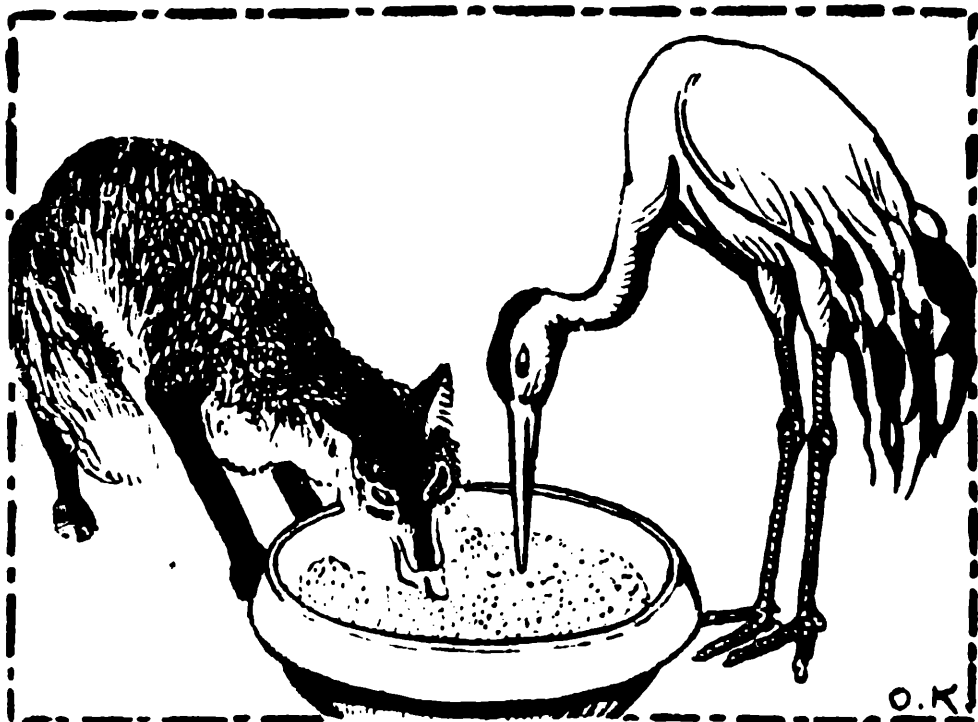
„Так, братіку, буде несправедливо; за віщо ж я буду страждати? Ти відпусти мене, а я приведу до тебе всіх тутешніх сорок, ти подивишся на них, і яку признаєш винною — ту й будеш карати”.

Півень, не розібравши діла, згодився відпустити сороку й перекусив петлю. Сорока, як опарена, полетіла в сад і поминай, як звали. А півень дожидав, поки злетяться сороки. Ждав, ждав, уже й смеркати стало, пора була на сідала йти, а сороки не прилітали.

Тоді півень догадався, що його сорока обманула. Вона розказала всім своїм подругам про свою пригоду. Сороки в той двір уже більше носа не показували.

—————

ЛИСИЦЯ І ЖУРАВЕЛЬ

ОДНОГО разу ходила собі по лісі лисичка й зустріла журавля. І так добре вони познайомилися, що навіть покумилися.

Запросила лисиця журавля у гості і приготувала для нього смачну страву: на тарілку розмастила масла і поклала на стіл та й просить їсти. Кум-журавель сидить, а вона просить:

„Кумцю, прошу, чим хата багата, тим рада”.

Журавель усе дзьоб до тарілки прикладає, а їсти не може. А лисичка усе язиком лиже, лиже, а журавель дзьоб, дзьоб — і пішов від куми голодний.

На другий день запросив журавель лисичку до себе в гості. Наварив м'яса, бараболі, фасолі, шкварками заправив, покрав усе це на кусники і всипав у

пляшку з довгою шийкою.

Приходить лисичка до хати, а журавель каже:

„Дуже вас прошу, кумочко, до столу”.

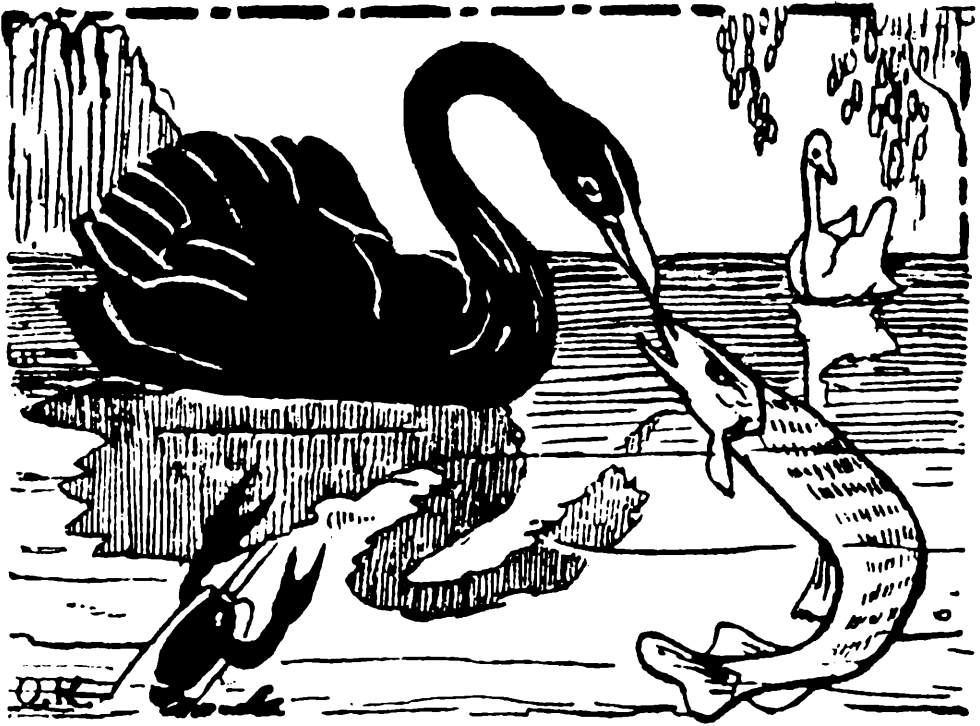
Журавель тягне по кускові м'яса з пляшки й їсть, а лисиця не може. Пхає голову в пляшку — не може, пхає лапку — не може дістати! Лиже вона пляшку довкола язиком; здається їй, що їсть і їжа дуже смачна — а язик сухий. Трохи коло пляшки з голоду не зімліла. Каже:

„Дай вам, Боже, здоров'я, кумцю, за вашу гостину!”
І пішла додому.

З того часу нема між журавлями й лисицями ніякої приязні.

ЛЕБІДЬ, ЩУКА І РАК

ЛЕБІДЬ плавав по воді біля берега. Зігнувши шию, він дивився в воду. Плила поруч нього щука, зупинилась і питає:

„Скажи, будь ласка, де ти буваєш, коли річка замерзає?”

„А пощо тобі знати?”

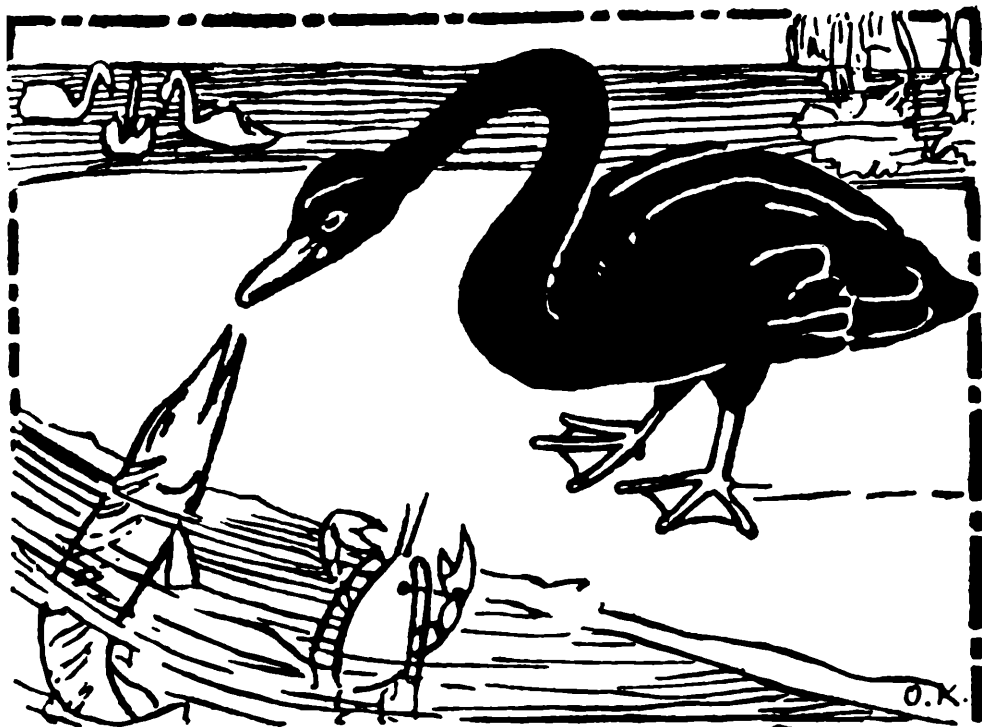
„Та я хотіла на зиму кудинебудь утекти, а то під льодом задуюся без свіжого повітря”.

„Я на зиму відлітаю в теплий край, там і живу до весни”.

„Візьми і мене з собою”, — сказала щука.

„А чому ж ні? Про мене! Хочеш, так подамось разом, веселіше буде”.

Почув їхню розмову рак і каже:

„Возьміть і мене”.

„Ну, так що ж? Хочеш — відправляйся і ти з нами. Гуртом веселіше буде. Діждемося осені, тоді я вам скажу, коли летіти”.

Лебідь думав, що вони, як плавають по воді, так уміють літати і в повітрі.

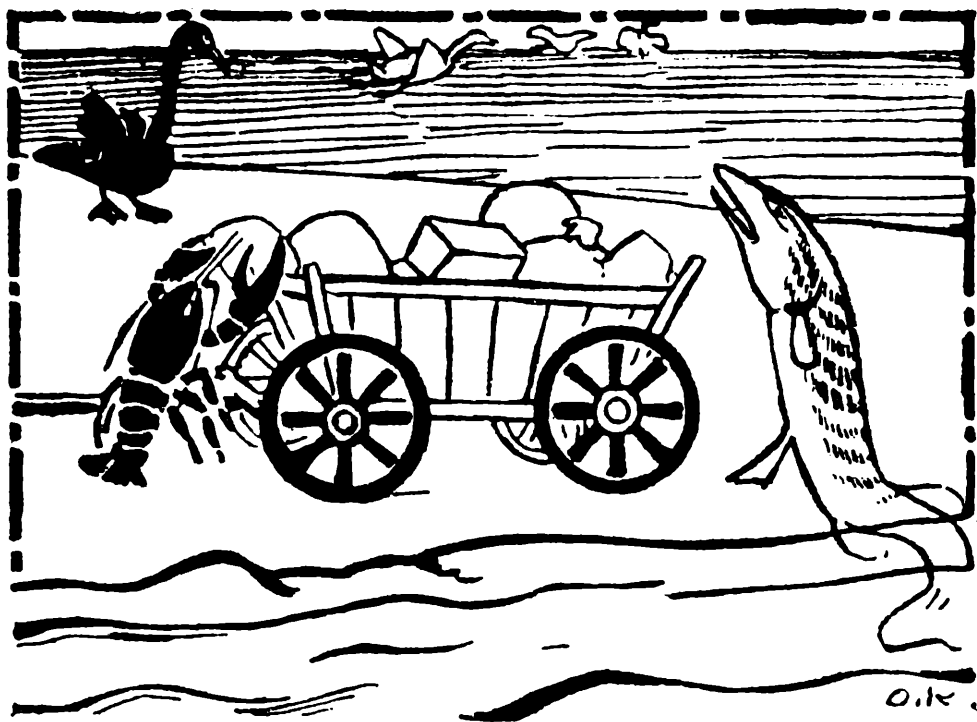
Минуло літо, наступила осінь. Лебідь каже:

„Ну, братіки, пора летіти у вирій. Лагодьтесь на завтра. Після обіду рушимо в дорогу”.

Щука сповістила рака. Рак подумав і каже:

„А як же ми, сестро, на суходолі будемо жити без їжі? Давай, візьмемо з собою на дорогу харчів, щоб нам стало на всю дорогу”.

„А в що ж ми заберемо?” — спитала щука.

„Та, давай, ми наладуємо харчами візок, впряжёмось у нього й подамось. Приєднаємо і лебедя до товариства. Він нам допоможе. В трьох потягнемо за собою харчі”.

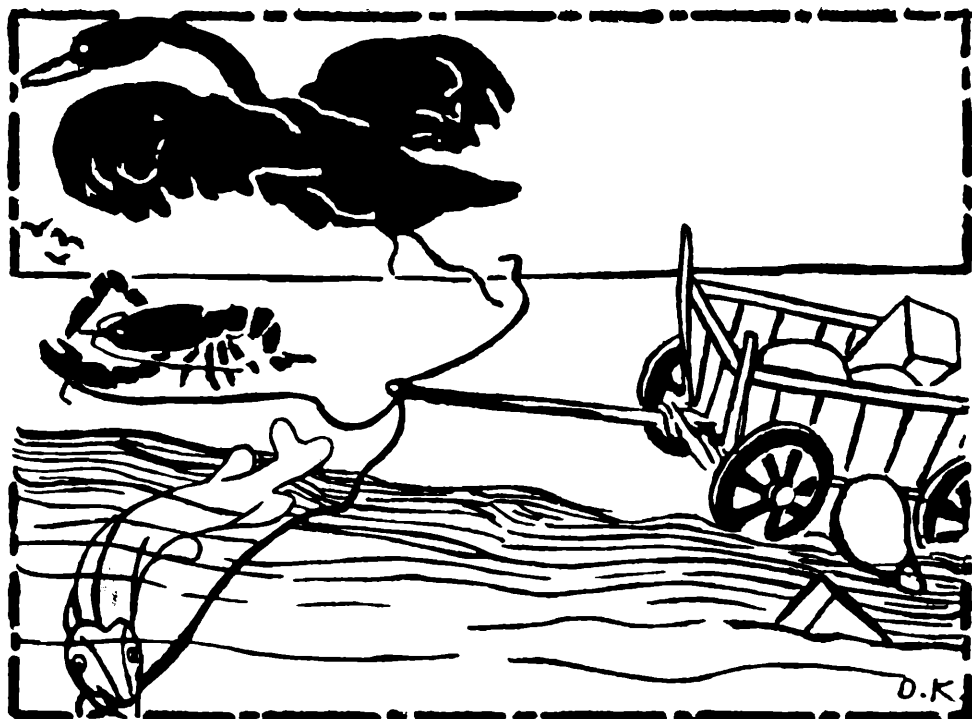
Рак і щука добули воза, насукали з трави посторонків і ждали на лебедя. На другий день прилетів лебідь і каже:

„Ну, ви готові? А то я вже відлітаю!”

„Готові, готові, тільки ти, будь ласка, допоможи нам віз везти. Давайте, ми всі троє впряжёмось і подамось з Богом”.

„Добре, чіпляйте посторонок мені за ногу”.

Рак прив'язав лебедя за ногу. Свій посторонок взяв він у клешні, а щука вчепилась зубами за третій.

„Ну, разом! Рушай!”

Рак, хвостиком замигавши, поліз назад, шука стрілою розігналась на глиб у воду, а лебідь, замахавши крилами, піднявся вгору. Обірвались усі посторонки, не дали возові ходу.

Хто з них був винний, а хто прав, цього ніхто тоді не знав і судити їх не збирався. Одні тільки жаби досить насміялись, і не мало дивувались, що рак і щука не за своє діло бралися.

—————

ПЕСИНСЬКИЙ, ЖАБИНСЬКИЙ, СУХИНСЬКИЙ
І ЗОЛОТОКУДРІЇ СИНІ ЦАРИЦІ

БУВ собі чоловік та жінка і мали вони три дочки. І такі були ті дочки погані, що гидко й скіпками їх взять, а сама найменша, так така ж гидка, така гидка — шкварклива, низенька, бровата, губата, ви-рячкувата...

Пішли вони всі три сорочки прати на річку. Коли на тій річці плаває царевич. Одна каже:

„Це Бог плаває”.

„Де там тобі Бог? Це цар плаває,” — каже друга.

А третя каже:

„Ох, ні, сестрички. Це плаває царевич”.

Старша каже:

Коли б мене той Бог узяв, то скільки у нього є людей, я б усіх нагодувала одним окрайчиком хліба”.

„Коли б мене, — каже друга, — цей цар узяв, то я б усе його військо одягнула одним аршином”.

„Коли б мене, — каже третя, — той царевич узяв, то я привела б йому дванадцять синів з золотими кудрями”.

Почув цю мову царевич, підїхав та й каже:

„Здорові були, дівчата! Боже поможи!”

„Здорові, спасибі!”

„А де ви тут, дівчата, живете, що на цю річку прийшли сорочки прати?”

„А там, — кажуть, — ми живемо, де зима з літом зустрічається”.

Царевич думав-думав та й питає:

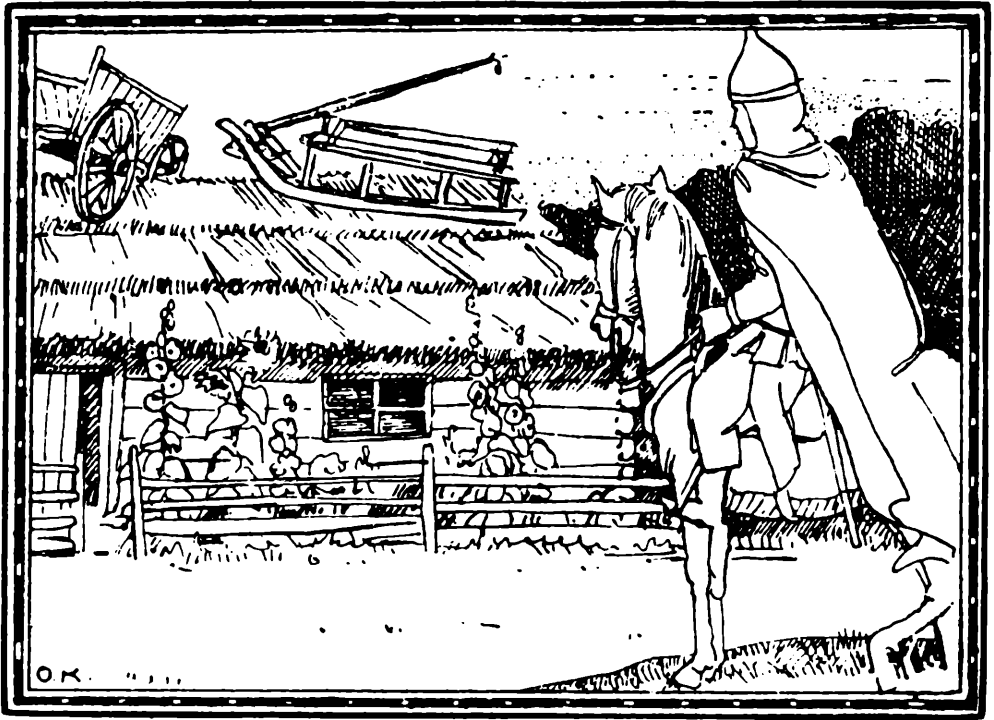
„Як же, — каже, — це так?”

„Та так: зима ховзається, а літо качається”.

Приїхав царевич додому, сів і думає:

„Де ж оце та зима з літом зустрілась? Поїду, пошукаю!”

Осідлав коня і поїхав.

Іде та й їде, коли дивиться — аж на хаті — віз та сани.

„От, це ж то, бачиться, та зима з літом! — думає він собі. — Ану, я зайду у хату й подивлюсь. Ще й розпитаю людей”.

Зайшов він у ту хату, аж сидить двоє дівчат. Він поздоровкався. А дівчата побачили, впізнали його та й кажуть одна одній:

„Оце, — каже, — сестричко, певно прийшов сватати. Це він почув, як ми говорили тоді, коли сорочки прали. Котру ж це з нас він буде сватати?”

А та сидить на печі та й не чує й не бачить.

„А що, дядьку, — питає царевич, — де твої дочки? Я приїхав до тебе сватати”.

„Де ж таки! Щоб цар та прийшов до мужика дочку сватати? Це ви, — каже, — з мене смієтесь”.

„Ні, покажи, покажи!”

„Ось, — каже, — дві, та ще одна на печі. Устань лише Марусенько!”

Третя встала з печі.

„Оце, — каже царевич, — буде моя! Будеш тепер моїм тестем”.

Узяв царевич її з собою, привіз додому і зараз повінчався. Прожили вони удвох днів з п'ятнадцять. А йому треба їхати на службу, об'їжджати царство своє. От, він, від'їжджаючи, каже своїй бабі-служниці:

„Гляди ж, — каже, — щоб ти мені догляділа моєї жінки”.

Приказав бабі й поїхав. Прийшов час дитину родити. Баба ця зав'язала цариці очі, відобрала золотокудрого сина, вкинула його в криничку, а їй підкинула собачку.

Прийжджає царевич, а баба його зустрічає:

„Казала ваша жінка, що приведе золотокудрих синів, а вона песинського привела”.

„Нехай, — каже царевич, — і так буде!”

Пожив він вдома знову п'ятнадцять днів. І знову від'їжджає царевич на службу та напоминає бабі доглядати жінки.

Поїхав царевич на службу. Породила жінка його сина. Баба їй очі зав'язала, сина золотокудрого вкинула в криницю, а жабу підкинула.

Приїжджає царевич зі служби додому, а баба його зустрічає:

„Казала ваша жінка, що буде синів-золотокудриків родити, а тепер привела жабинського”.

„Нехай, — каже, — й це буде”.

Прожив він ще трохи зі своєю жінкою. Їде той царевич знову своє царство оглядати, і приказує бабі:

„Гляди ж, бабо, що третього разу буде!”

Прийшов час і породила цариця сина-золотокудрика. Баба зав'язала їй очі, відобрала сина-золотокудрика, вкинула його в криницю, а їй підкинула дитину — суху, суху та погану.

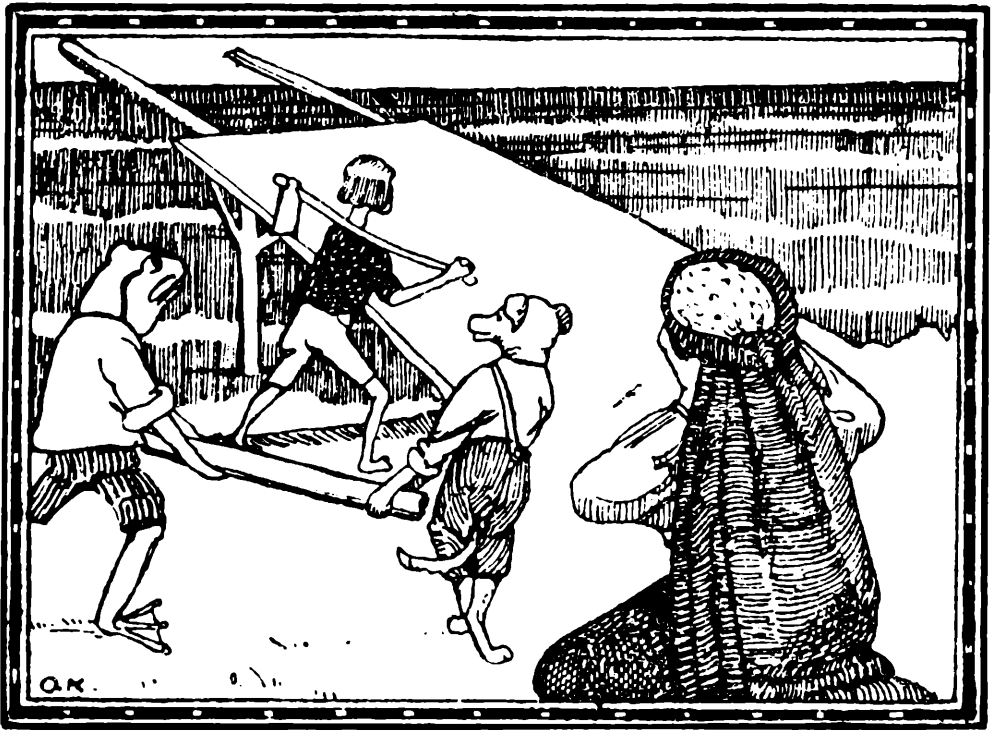
Приїздить царевич, а баба йому:

„Казала ваша жінка, що буде синів-золотокудриків родити, а вона привела вам одного — песинського, другого — жабинського, а третього — сухинського”.

Прийшов царевич, подививсь на третю дитину, — а воно сухе-сухе та таке погане, аж гидко...

Збирає царевич усіх своїх начальників і радиться, що його жінці зробити за таких „кудрявців”-синів. Один каже — „зарубаймо”; другий — „повісьмо”; третій — „розстріляймо”, а четвертий: „ні, забиймо її в смолу в бочку та й пустім на воду”.

От, вони взяли, зробили смолову бочку й посадили туди царицю з її „чадами“. Закрили її й пустили на море.

Плавала ця бочка з царицею по морі скільки там днів. Першим зголоднів песинський. Стала цариця його годувати. Він оперся об дно бочки так сильно, що воно вискочило. — Тоді повилазили вони всі на берег: — Що робити? — Подумали, а тоді стали строїти горниці і скляний міст геть через море. Незабаром песинський, жабинський та сухинський вистроїли його аж у друге царство.

Їдуть чумаки. Вдова-цариця просить їх до себе:

„Заїдьте, братця, до мене наїстись, і напитись, і на моє диво подивитись”.

Заїхали ці чумаки до вдови. Вона їх нагодувала, напоїла й каже:

„Ідьте цим мостом куди вам треба. Вам ніякої пригоди не буде”.

Поїхали вони через той міст, а песинський — за ними вслід! Стрічає їх цар і питає:

„Ви, братця, далеко бували. Яке диво видали — скажіть і мені!”

„Еге ж, — кажуть, — ми бачили диво! Над Лебедином одна вдова поставила горниці. А в тієї вдови

та аж три сини: один — песинський, другий — жабинський, третій — сухинський. Оце вони, — кажуть, — зробили моста аж сюди”.

„Це, певно, моя жінка”, — каже царевич.

Виходить його баба-служниця та й каже:

„Царевичу! Десь далеко, там-а-там, є така яблунька — срібне яблучко, золоте яблучко. Як удариться яблучко об яблучко, то так, як в органи заграє”.

Песинський, вислухавши це, помчався у вказане місце, викопав цю яблуньку, приніс додому і посадив коло вікна. А коли до тієї яблуньки приїхав царевич, то її вже там не застав. Подумав: збрехала баба.

Їдуть удруге чумаки. І вдова просить їх знову до себе:

„Зайдіть, — каже, — чумаченьки, до мене наїстись і напитись, і на моє диво подивитись. А хто про те питатиме, то й людям розкажете”.

Зайшли чумаки. Наїлись вони, напились, і поїхали знову через той міст. А собачка знову за ними побігла. Переїхали вони міст і зустрічає їх царевич:

„Ви, братця, по світі бували. Яке диво видали — скажіть і мені”.

„Ех, — кажуть, — ми бачили диво! Над Лебедином поставила горниці вдова. А в тієї вдови — три сини.

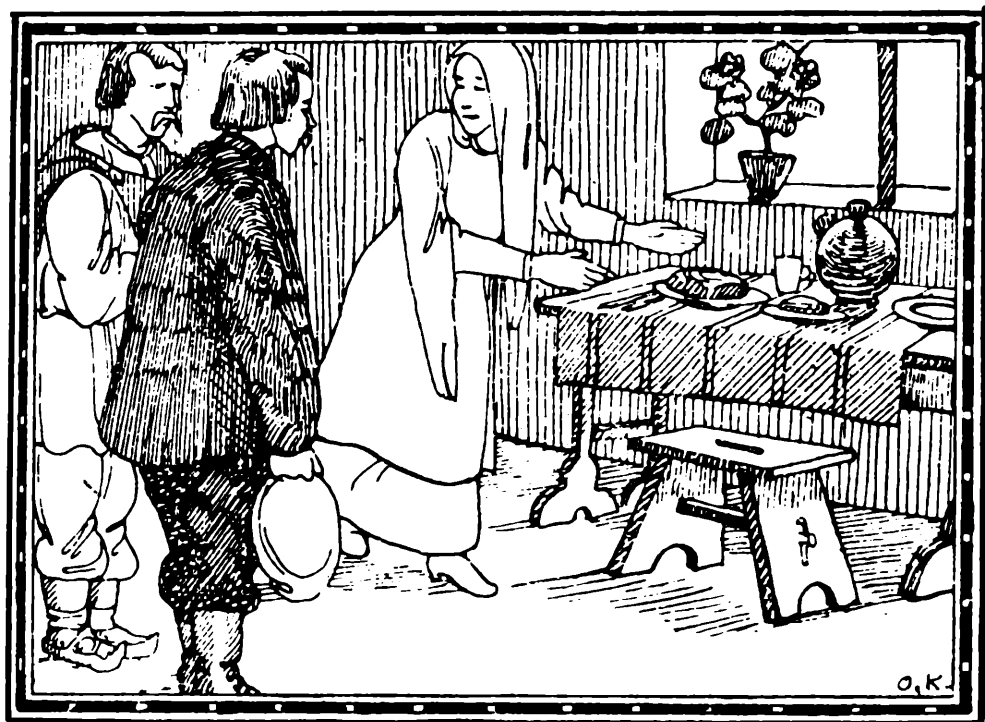

Один — песинський, другий — жабинський, а третій — сухинський. Золота яблунька біля віконця росте — золоте яблучко, срібне яблучко. Як удариться яблучко об яблучко — то так, немов органи грають”.

Вийшла баба та й каже:

„Царевичу! Десь та не десь, ~~та~~ такий баран єсть — рогами оре, ухами сіє, хвостом волочить, з ним дощ поля росить, позаду нього жнеться і в копи кладеться, і готове в клуню везуть”.

Песинський почув, побіг і покликав свого брата су-

хинського та вдвох піймали того барана й привели додому. Поки царевич поїхав, так вони вже й прикували його. І царевич знову подумав: збрехала баба.

Їдуть знову чумаки. І знову вдова ця їх просить:

„Заїдьте наїстись, напитись та на моє диво подивитись. А хто вас про те питає, то й йому розкажете”.

Вони заїхали, наїлись і напились. Випроваджає їх вдова й каже:

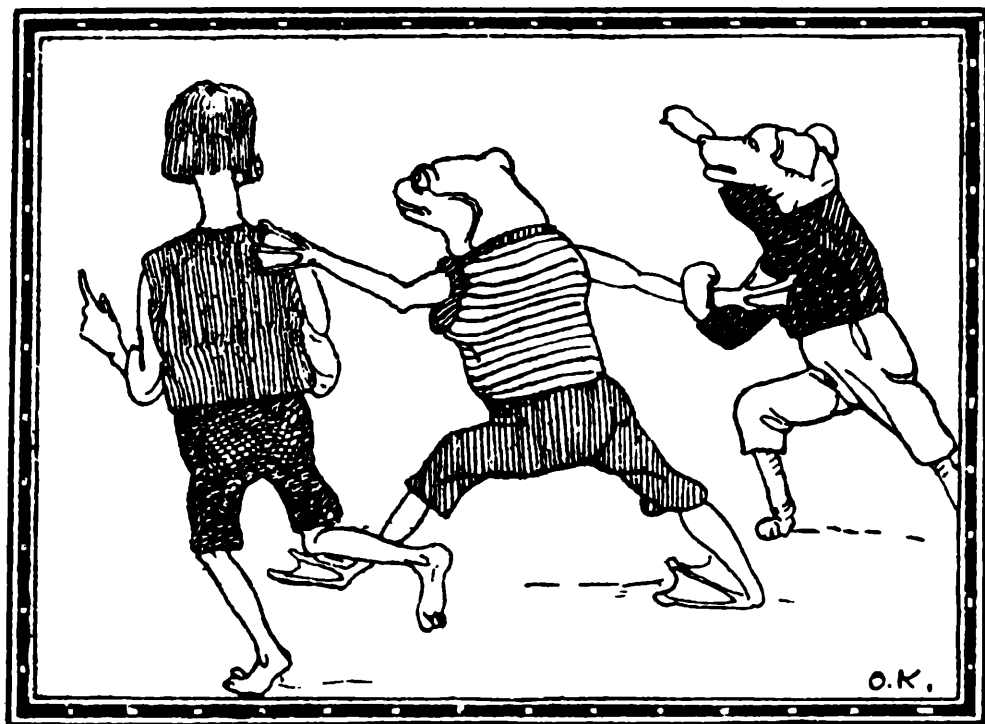
„Їдьте цим мостом. Вам ніякої пригоди на ньому не буде і ви доїдете, куди вам треба”.

Ідуть вони, а собачка знову їх підглядає. Зустрічає їх цар:

„А що, — каже, — братця, ви далеко їздили й дива видали. Скажіть про них і мені”.

„Ех, — кажуть, — ми бачили диво! Такого дива ніхто ще не бачив... Над Лебедином построїла вдова горниці. А в тієї вдови та три сини: один — песинський, другий — жабинський, а третій — сухинський. Золота яблунька там біля віконця росте — срібне яблучко, золоте яблучко. Як удариться яблучко об яблучко, то так, як органи грають. І який баран там: рогами оре, ухами сіє, хвостом волочить, з ним дощ

поля зрошує, а позаду все саме жнеться, в копи кладеться та готове в клуню звозять. Скільки ми по світі не їздили, то ще ніде не бачили так багато хліба, як там”.

Виходить з хати баба й каже:

„Царевичу! Десь та не десь є така криничка, а в тій криничці — три сини золотокудрії. Як би то ти, царевичу, поїхав та собі їх дістав”.

Песинський почув це та побіг чим скоріш додому. Забрав своїх братів — та до криниці! Прибігли вони туди. Тут сіла жаба під накривкою, а песинський і сухинський зробили яблучко з леду й качають ним.

От, із криниці вискакують три хлопчики: тілом біленькі, личком рум'яненькі, й золоті кудрики в них в'ються. Коли вони вилізли, жаба хутко закрила накривкою криничку й золотокудрики так й остались назовні. Забрали вони тих золотокудриків і повели до матері. Вдома мати дуже зраділа, впізнавши їх.

Поїхав до кринички й царевич, але уже золотокудриків там не застав. І знову подумав він: обдурила проклята баба!

Їдуть знову чумаки. А вдова виходить їм назустріч і каже:

„Заїдьте до мене, чумаченьки, наїстись, напитись, і

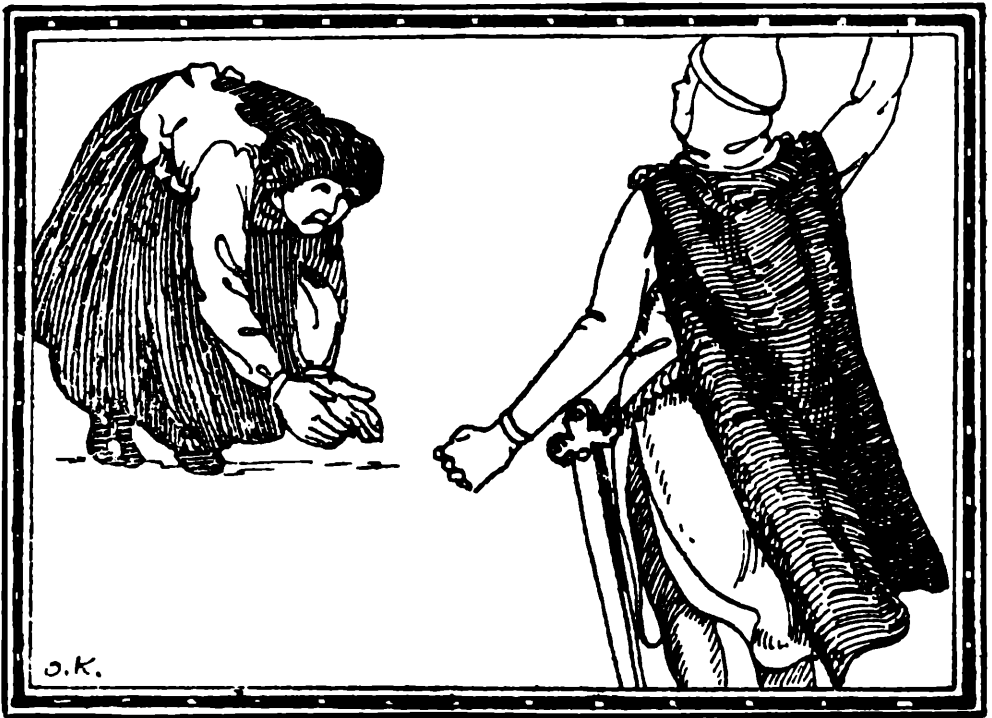

на моє добро подивитись. Хто питає, то й йому про це розкажете”.

Наїлись чумаки, напились, і поїхали знов через той міст. Аж зустрічає їх царевич і питає:

„Ви, братця, далеко роз’їжджали й різні дива видали. Скажіть про них і мені”.

„Ех, — кажуть, — ми бачили диво, так диво! Скільки не їздили, скільки ми не ходили, а ще такого дива ніде не бачили. — Над Лебедином поставила вдова горниці. А в тієї вдови та три сини: один — песинський, другий — жабинський, а третій — сухинський. Біля їхньої хати стоїть яблунька — срібненьке яблуч-

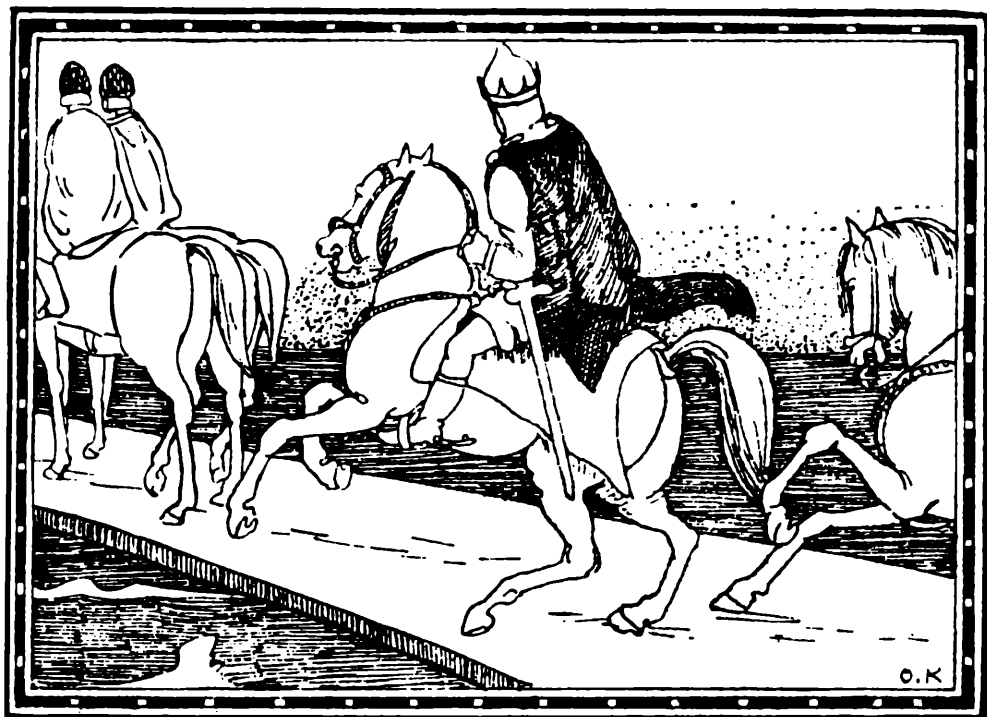

ко, золоте яблучко. А як удариться яблучко об яблучко, то так, як органи грають. Стоїть там також припнятий баран, що рогами оре, ухами сіє, хвостом волочить, з ним дощ поля зрошує, а позаду нього жнеться і в копи кладеться та готове в клуню звозять. Недавно привели їй з кринички три золотокудрії сини — тілом біленькі, личком рум'яненькі...”

„Ах, — каже царевич, — це ж моя жінка”.

Виходить баба, а царевич їй:

„Як би це ти, бабо, про золотокудриків все знала, якщо б ти їх не ховала в криницю? Песецьких, жабецьких і сухецьких ти моїй жінці підкидала...”

Баба бачить, що вже більше не зуміє обманути царевича та й каже:

„Правда, царевичу”.

Наказав тоді царевич, щоб його бабу-служницю прив'язали до дикого коня й пустили в поле. А сам негайно поїхав він через той міст до своєї жінки й там живе з нею щасливо до сьогодні.

—————

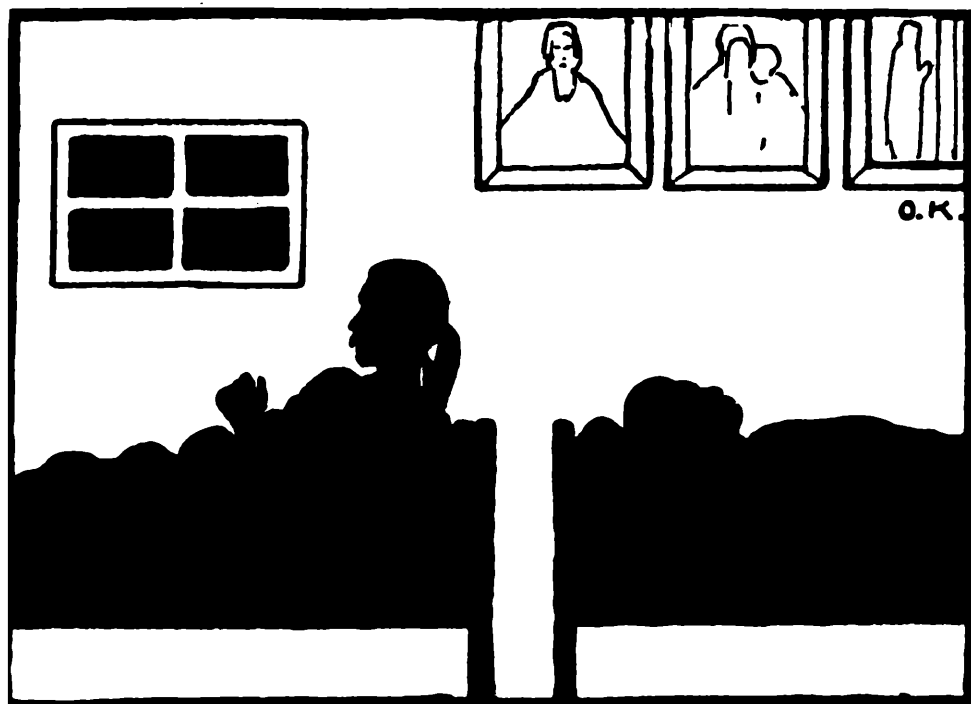
ЛОВИ

РАЗ, восени, поїхав пан на лови, а з ним багата стрільців. Полювали вони, полювали цілий день — і нічого не вполювали. І застала їх у далекому полі темна ніч. Холодно, а до того ще й дощик накрапає. Пан промок до нитки та й змерз немало. Тре він руки й каже:

„От, як би нам тепер тепла хата, біла постіль, м'який хліб та кислий квас — нічого б і журиться: казали б казку, баяли б байку — до самого світа”.

Коли ж зирк — щось світиться. Вони туди — хата. Вони в хату, а там на столі білий хліб, стоїть глечик

квасу, хата тепла і постіль біла. Усе, як пан хотів, так і є! От, увійшли всі вони в хату, повечеряли, помолились Богу, та й полягали.

Усі поснули, тільки одному щось не спиться. Опівночі він чує: підходить щось до вікна та й каже:

„От, поганці! Казали: як би нам хата тепла, постіль біла, хліб м'який, квас кислий — нічого б і журиться. Казали б казку, баяли б байку до самого світа. А тепер і забули! Як їхатиме пан додому, то подорозі побачить яблуню з яблуками. Захоче він покоштувать, а як покоштує — там і западеться! А хто це почує та

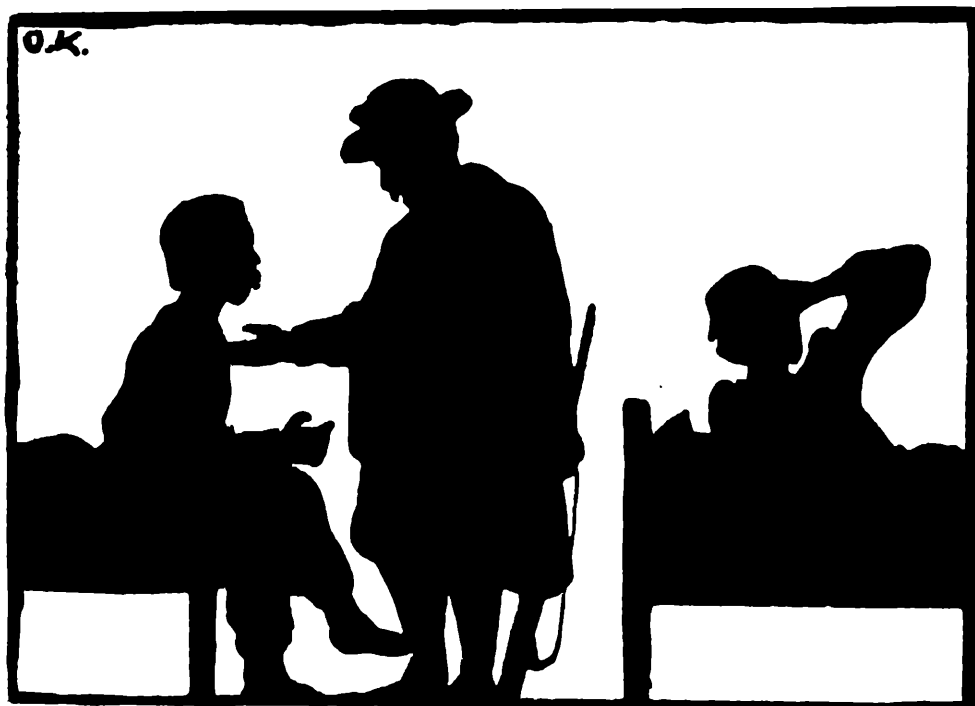

скаже — той зараз же по коліна каменем стане!”

Почув він це й думає: от, лихо!

При других півнях приходить щось уп'ять до вікна й каже:

„От, поганці! Казали: як би нам хата тепла, постіль біла, хліб м'який, квас кислий, — казали б казку, баяли б байку — до самого світа. А тепер і забули. Як їхатиме ж пан додому, то побачить подорозі криницю-чисту водицю. Тоді захоче він з неї напиться, а як нап'ється, там і пропаде. А хто це почує та комусь скаже — той по груди каменем стане!”

Чує це він й думає: от, лишенько!

При третіх півнях приходить втретє щось до вікна й каже:

„От, поганці! Казали: як би нам хата тепла, постіль біла, хліб м'який, квас кислий, — нічого б і журиться. Казали б казку, баяли б байку до самого світа. А тепер і забули! Їхатиме ж пан додому, то подорозі побачить ліжко з периною. Захоче він на ньому відпочити, а як ляже — там і пропаде! А хто почує й ко-мусь скаже — той по шию каменем стане!”

Почув він це, настрашився та побудив усіх.

„Пора їхати”, — каже.

Пан каже:

„Пора, поїдемо!”

От, їдуть вони — аж бачать: біля дороги росте яблуня, і на ній такі червоні, такі гарні яблука, що й описати не можна! Панові дуже захотілось їх покоштувати. А той як підскачить та черконе по яблуні — вона так попелом і взялась! А він — уперед та й утік.

Трохи далі — біля дороги криниця, а вода в ній така чиста та хороша, що й сказати не можна! Панові дуже захотілось напиться з неї води. А той як підскачить та черконе по ній шаблею — вона так кров'ю і взялась! — Пан розсердився й кричить:

„Бийте його, вражого сина!”

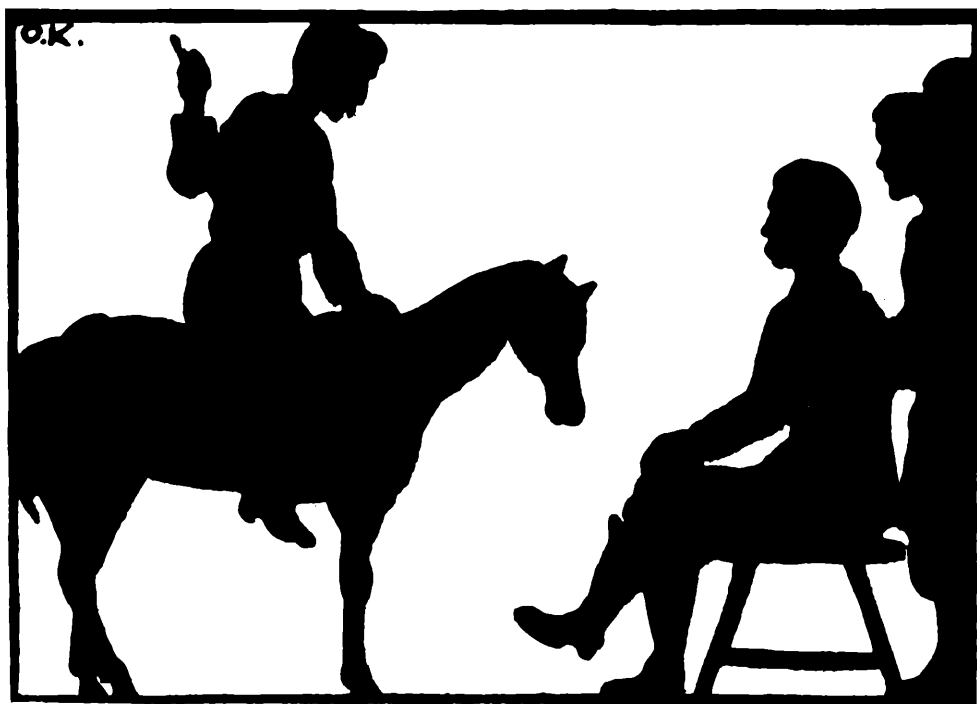
А він — уперед та й утік.

Їдуть ще далі: біля дороги стоїть золоте ліжко, а на ньому біла та м'яка перина, та така гарна, що й сказати не можна! Панові страх захотілось на ній полежати. А той як підскочить та черконе шаблею — вона так углем і взялась! Пан ще більше розсердився й кричить:

„Стріляйте його, вражого сина!”

А він — уперед та й утік.

Приїхали вони додому. Пан наказав привести до себе того стрільця. Той прийшов.

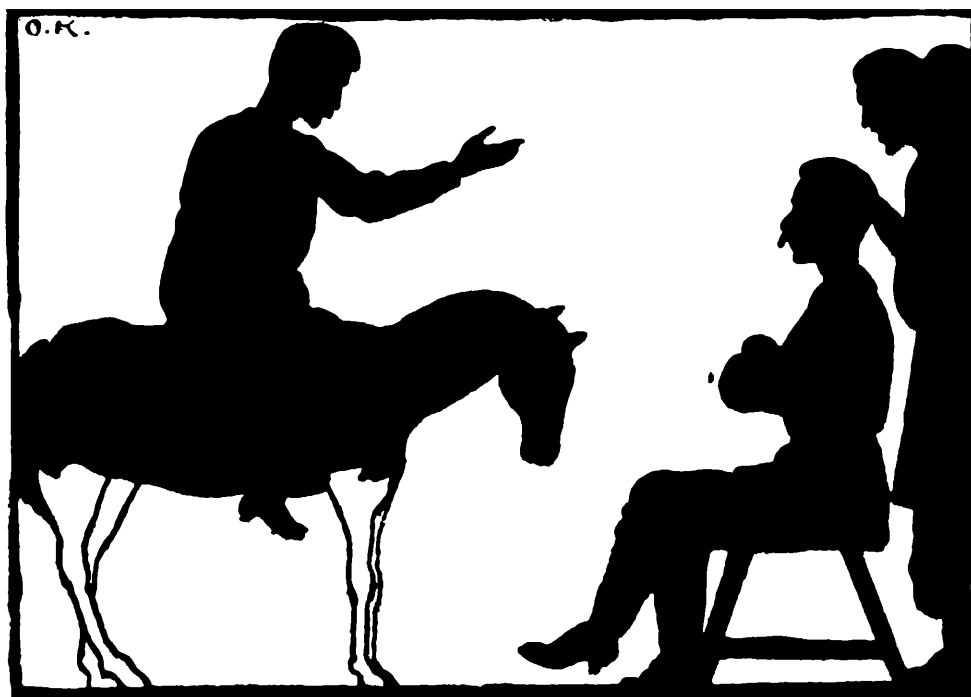
„Що це ти, — каже, — наробив? Зрубайте його, бісового сина!”

А стрілець одвічає:

„Велить, пане, привести перед ганок погану шкапу”.

Привели. Стрілець сів і каже:

„Опівночі, пане, прийшло до нас щось до вікна та й каже: „От, поганці! Казали — як би нам хата тепла, постіль біла, хліб м'який, квас кислий — нічого б і журиться: казали б казку, баяли б байку до самого світа. А тепер і забули! Як їхатиме пан додому, то подорозі побачить яблуню з яблуками; захоче він їх покоштувати, а як покоштує, там і пропаде. А хто

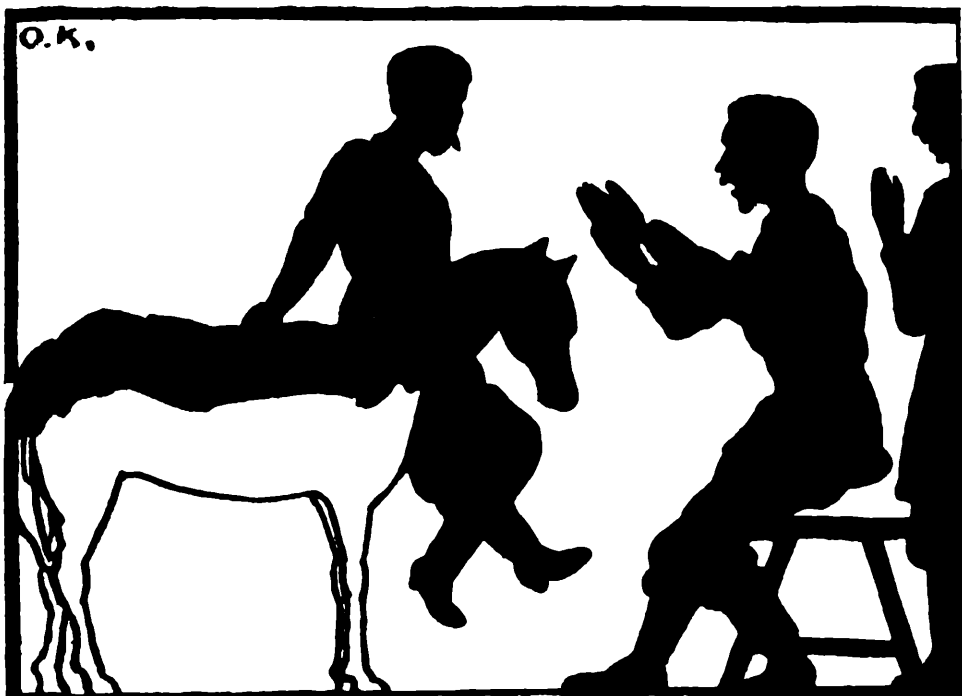
це почує й когось скаже, той по коліна каменем стане”.

Кінь по коліна так і каменем став. А він далі:

„При других півнях приходить знову та уп'ять каже та й приговорює: побачить пан подорозі криницю-чисту водицю; захоче він з неї напиться, а як нап'ється — там і пропаде! А хто це почує і йому скаже, той по груди каменем стане!”

Кінь по груди так і каменем став. А стрілець продовжає:

„При третіх півнях воно знову та те ж таки каже й приговорює:

„Як їхатиме пан додому, то подорозі побачить білу постіль. Захоче він на ній відпочити, а як ляже, там і пропаде. А хто це почує і йому скаже, той по шию каменем стане!”

При цих послідніх словах він — скік із коня!.. А кінь так по шию каменем і став!

„От, — каже, — чому я так робив. Простіть, пане!”

~~~~~

ТОРБА

•

БУВ собі чоловік та жінка, та не було в них дітей... От, одного літа, той чоловік насіяв проса. І вродилось воно таке славне, що аж весело дивитись. Де не взявся вітер — вибив усе дочиста. Прийшов чоловік додому та й голосить:

„Будемо, — каже, — ми тепер, жінко, без каші!”

А жінка йому відповідає:

„Іди, чоловіче, до вітрового батька суду просити. Нехай він тобі за побій заплатить!”

Чоловік пішов. От, приходить він до вітрового батька, поклонився йому й каже:

„Твій син вибив у мене просо, так заплатіть мені за побій!”

„Защо ж тобі платить? Я й не знаю чим!”

От, і став вітрів батько думати. Думав, думав, а опісля й каже:

„Дам я тобі торбу”.

„А що ж я з тією торбою робитиму?”

„А що робитимеш! Як схочеш їсти, то зараз і скажеш: торбо, торбо, поставляйсь! — Так от, буде тобі й їсти, й пити, скільки душа забажає!”

„Ну, добре!”

„А як наїсишся, то скажеш: торбо, торбо, укладайсь!

Вона й уложиться”.

„Ну, гаразд”.

Поніс чоловік торбу додому і хвалиться жінці: „От, жінко, знаєш, що я приніс?”

„А що ж ти, чоловіче, приніс?”

„Торбу”.

„А що ж, чоловіче, з тієї торби?”

„А що, жінко, це така торба, що як тільки скажеш: „поставляйсь!” — так тут буде такої страви, що й не поїмо”.

Жінка схватила відра, пішла по воду та й хвалиться сусідам:

„Мій чоловік приніс таку торбу, що як скажеш „поставляйся!”, так буде такої страви, що й не поїмо!”

Почув це їх кум та й каже: „Приїду до вас на обід у неділю”.

От, діждалися неділі. Прийшов кум у гості. Садовлять його обідати, а тут нічого нема і піч не топлена! Кум і дивується.

„Що це, — думає собі, — за вража мати? Що то вони мені поставлять їсти?”

Коли господар знімає з кілка торбу, кум думає: „Чи це б то справді жінка не збрехала?”

А господар положив торбу на стіл та й приказує:

„Торбо, торбо, поставляйся!”

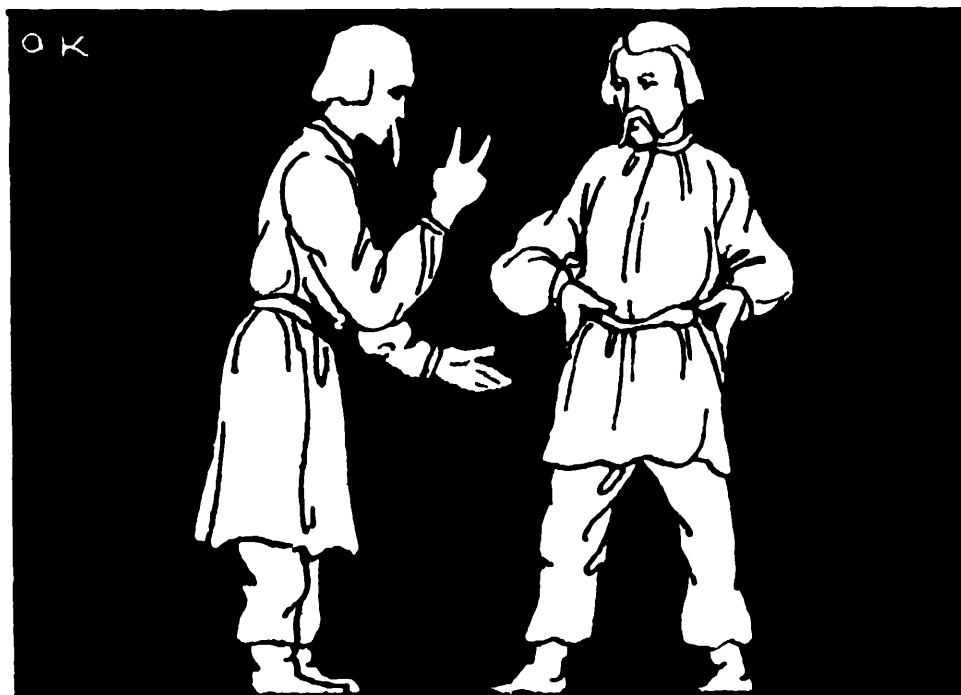
Торба як поставилась, так де тієї страви й набралось! Паляниці, м'ясо, борщ, гуска печена, пампушки з сметаною, каша молошна... усе таке, що називається — усе! Їли, їли, та й не поїли.

„От, жінко, у кума торба!”

„А що там за торба така?”

„А що? Посадив обідати, зняв з кілка торбу, та тільки усього, що сказав: торбо, торбо, поставляйся! Так там такого добра набралось, що тільки вигадать можна”.

„От, диво!”

„Атож! Диво, диво!”

„Де ж це він її таку добув?”

„А ось піду спитаю. Де він її справді таку добув!”

От і прийшов.

„Де ти, куме, торбу взяв?”

„А де взяв? Вітер дав”.

„Продай, куме, мені цю торбу”.

„Ні, не продам”.

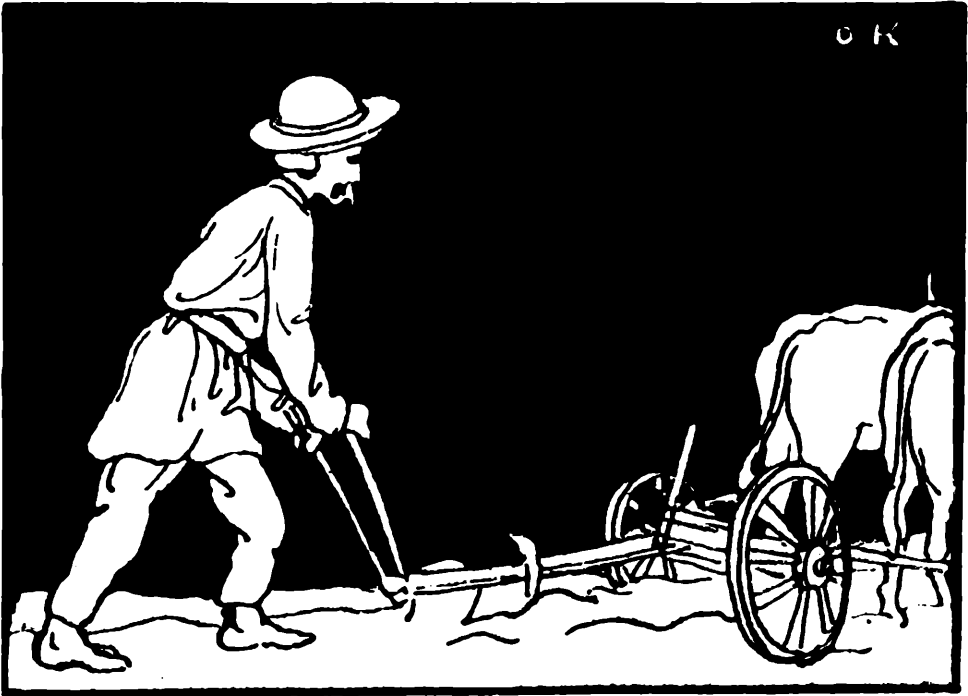
„Я тобі пару волів за неї дам”.

„Не хочу двох”.

„На тобі три”.

„Не хочу”.

„От тобі чотири!”

„Хто його зна, що робить?”

А жінка каже: „Та бери, чоловіче; чотири пари — плуг волів. Буде чим орудувати!”

Подумав чоловік, та й змовився. Взяв у кума чотири пари волів, а йому віддав торбу”.

Сам же, взявши волів, оре та хліб сіє. Насіяв проса й уродилось воно чудово... Де не взявся вітер та й побив те просо.

Чоловік прийшов додому та й голосить:

„Побив вітер уп'ять просо, будемо тепер без каші!”

А жінка говорить:

„Ти б пішов знов до вітрового батька. Нехай дасть таку торбу, як передше”.

Пішов чоловік.

„Здоров був, панотче!”

„Здоров, чоловіче!”

„Чого я до тебе прийшов!”

„Скажеш”.

„Твій син знову моє просо вибив. Заплати за побій!”

„Що ж я тобі заплачу?”

„Дай мені, панотче, таку торбу, як давав”.

„Добре, чоловіче! Ось на тобі цю торбу, а як ви-
йдеш у поле, так тільки скажи: торбо, торбо, постав-
ляйсь! Там побачиш, як вона тобі поставиться!”

Чоловік узяв торбу, та й поніс. Вийшов у поле та

й сів віддихати. Захотілось йому їсти. Вийняв він торбу з-за пазухи та й приказує:

„Торбо, торбо, поставляйся!”

Торба як поставилась... як вискочить із торби здоровенний молоток, та як зачав він чоловіка то в цей висок, то в той... клепає, клепає... йому, сердешному, аж очі помутились, аж чмелів слухає, а той його клепає... трохи, сердега, там і не zostався.

„Торбо, торбо... торбо... торбо... укладайся! Торбочко, торбонько... укладайся!”

Молоток ускочив у торбу. Зав'язав він свою торбу й несе до господи.

„Ну, що, чоловіче, приніс?”

„Приніс”.

„Торбу?”

„Та торбу ж!”

„А покажи!”

„Осьде”.

„Така?”

„Хіба повилазило?”

„О, чоловіче, тепер знову будемо гарно жити!”

„Житимеш гарно! Побачиш!”

„А що, чоловіче?”

„А що, жінко, бачиш, які в мене виски?”

„А що це? Як пампушки! Що це таке, чоловіче?”

„А що? Скажи лиш ти торбі — „поставляйся!”, так і дізнаєшся”.

„Торбо, торбо, поставляйся!”

Молоток як вискочив із торби, та як почав ту жінку по висках клепати — то в цей, то в той, і очіпок упав, а він її жарить і жарить...

„Торбо... торбо... торбо ж та торбонько, укладайся!”

Молоток ускочив у торбу. Чоловік зав'язав її та й повісив на кілок.

Сидить жінка ні в живих, ні в мертвих.

„А що, жінко, гарно будемо жити?”

„Ну, тепер, чоловіче, не йди вже більше до вітрового батька. Хай йому цур!”

Трохи згодом побігла жінка до кума та й хвалиться:
„Мій чоловік знов торбу добув”.

„Таку?”

„Таку! Хай їй лиха година! Як я сказала — „по-
ставляйся!”, а з неї як вискочив молоток, та як по-
чав мене у виски клепати, що я трохи дуба не дала!
Насилу встигла сказати — „укладайся!”

„Де ж та торба?”

„А де? Висить у хаті на кілку”.

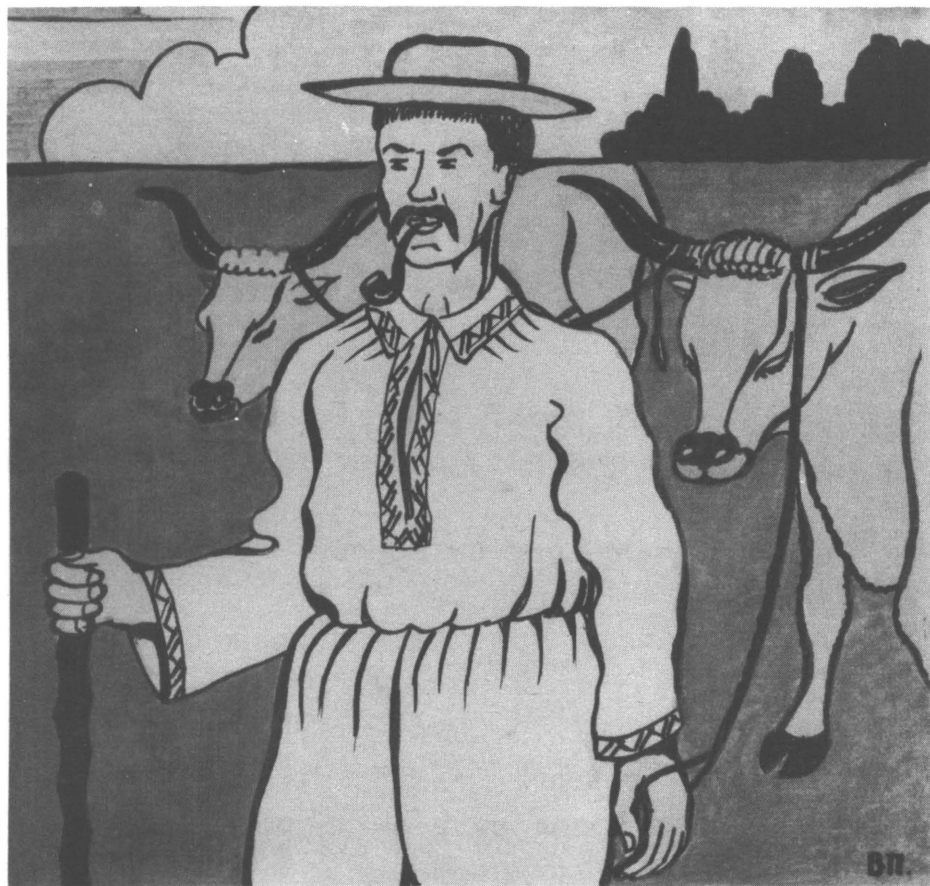
„Навіщо ж ви її держите?”

„Для прихожого”.

—————

КАЛИТОЧКА

БУВ собі чоловік та жінка і була в них пара здорових волів, а у їх сусіди — віз. Ото як прийде неділя або свято, то хто-небудь бере волів і воза та й їде чи до церкви, чи в гості, а на другу неділю — другий, та так і поділялись. От жінка того чоловіка, чиї воли, раз йому й каже:

— Поведи воли та продай, справимо собі коня та віз, будемо самі щонеділі до церкви та до родичів їздити. Та ще, бач, сусіда свого воза не годує, а нам треба.

Чоловік наливав воли й повів. Веде дорогою, аж ось доганяє його чоловік конем.

— Здоров!

— Здоров!

— А куди це воли ведеш?

— Продавати.

— Проміняй мені на коня.

— Давай!

Проміняв він воли на коня, їде тим конем. Коли це йому назустріч веде чоловік на ярмарок корову.

— Здоров!

— Здоров!

— А куди це ти їдеш?

— Та вів у ярмарок воли продавати, та проміняв на коня.

— Проміняй мені коня на корову!

— Давай!

Веде він ту корову, коли жене чоловік свиню.

— Здоров!

— Здоров!

— А куди це ведеш?

— Та вів у ярмарок воли — проміняв на коня, а коня на корову.

— Проміняй мені корову на свиню!

← Давай!

Жене він ту свиню, коли це чоловік вівцю везе. Розпитались.

— Проміняй свиню на вівцю!

— Давай!

Жене вже дід вівцю, аж ось чоловік гуску несе продавати. Розпитались і з цим.

— Проміняй вівцю на гуску!

— Давай!

Пройшов трохи той дід з гускою, — несе чоловік півня. Збалакалися.

— Проміняй гуску на півня!

— Давай!

Несе дід півня, аж чоловік найшов на дорозі порожню калиточку. Збалакалися і з цим.

— От я калиточку найшов, проміняй півня на калиточку!

— Давай!

Заховав ту калиточку та таки йде в ярмарок. Доходить до міста — треба пороном річку переїздити, а в нього нічим заплатити за перевіз. Перевізники йому й кажуть:

— Давай хоч ту калиточку, то перевеземо!

Віддав він.

А там та стояла валка чумаків. Як розпитали ж вони його про його „торги“, сміються з нього.

— Що тобі, — кажуть, — жінка за це зробить?

— Аж нічого! Скаже: „Дякувати Богу, що сам живий вернувся“.

Та й добилися об заклад: коли скаже жінка так, то чумаки віддадуть йому дванадцять маж хури з батіжками. Зараз обібрали одного з себе і послали до його жінки.

От той приходить.

— Здорові!

— Здорові!

— А ти не чула про старого?

— Ні, не чула.

— Він воли на коня проміняв.

— От добре. Возик не дорого стоїть, якнебудь зберемось.

— Та й коня проміняв на корову.

— Це ще й краще: буде у нас молоко.
— Та й корову проміняв на свиню.
— І то добре: будуть у нас поросятка, а то чи заговляти, чи розговляти — все треба купити.
— Та й свиню проміняв на вівцю.
— І це добре: будуть ягнятка та вовночка, буде що мені у спасівку прясти.
— Та й вівцю проміняв на гуску.
— І це добре: будуть у нас крашаночки та пір'я.
— Та й гуску проміняв на півня.
— О, це ще краще; півень раненько співатиме та нас до роботи будити.
— Та й півня проміняв на калиточку.
— І це добре, де хто заробить, — чи він, чи я, чи діти — будемо в калиточку складати.
— Та він і калиточку за перевіз віддав.
— Ну, що ж, дякувати Богу, що сам живий!
Так тим чумакам нічого робити, віддали йому дванадцятро маж.

